له بڵاو كراوه‌كانی ماڵپه‌ڕی به‌هه‌شت

حوكمی

خۆشه‌ویستی و عیشق له‌ئیسلامدا

له‌گه‌ڵ

گفتوگۆیه‌ك له‌گه‌ڵ (قانع خورشید)دا

نوسینی

هیــــــوا زیـره‌ك

پێداچوونه‌وه‌ی

مامۆستا عه‌دنان بارام كه‌لاری

ساڵی ١٤٣٢ی كۆچی _ ٢٠١١ی زایینی _ ٢٧١١ی كوردی

ماڵپه‌ری به‌هه‌شت

ba8.org

ماڵپه‌ڕێكی ئیسلامی زانستی په‌روه‌رده‌یی یه‌ و له‌پێناو بڵاوكردنه‌وه‌ی ئه‌و ئیسلامه‌یه‌ كه‌ سه‌له‌فی صاڵح - پێغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) و هاوه‌ڵانی (رضي الله عنهم) له‌سه‌ری بوون - وه‌ سه‌ر به‌ هیچ گروپ و لایه‌نێكی حیزبی نیه‌.

ماڵپەری بەھەشت

ئەو کتێب و بابەت و لێکۆڵینەوە شەرعیانە بڵاو دەکاتەوە کە دەبنە ھۆی:

١. شارەزاکردنی موسوڵمانان و پەروەردەکردنیان لەسەر ڕێگا ڕاستەکەی ئیسلام، ئەمەش دەستەبەر دەبێ بە گەڕانەوە بۆ پەیڕەوە ڕەسەنەکەی ئیسلام،کە بریتی یە لە قورئان و سوننەت،بە تێگەشتنی پێشین وپێشەوایانی ئوممەت.

٢. پاک کردنەوەی بیروباوەڕ و ڕەوشتی موسوڵمانان، لە دیاردەکانی شیرک و کوفر و تاوان.

٣. پاڵاوتن و تەصفیەکردنی ئاینی ئیسلام لە بیدعە و بۆچونە داھێنراوەکان.

٤. وریا کردنەوەی موسوڵمانان لە شوێنەواری خراپی ڕیوایەتە لاواز و ھەڵبەستراوەکان.

٥. پتەو کردنی برایەتی یەکی ڕاستەقینە لەسەر بناغە فراوانە جێگیرەکەی ئیسلام و نەھێشتن و کەمکردنەوەی دەمارگیری مەزھەبی و حیزبی.

ئامانجمان:

ئاشناکردنی کۆمەڵگایە لە ئیسلامی ڕەسەن و دروستکردنی تاك و کۆیەتی بۆ تێگەشتن لە سەرچاوەکانی کە بریتین لە قورئانی پیرۆز و سوننەتی صەحیح و ئاشکراکردنی ئەو شتانەی کە نامۆن بە ئیسلام و خراونەتە نێویەوە بە چەندین دەستەواژەی دەنگ و ڕەنگ و نوسراوی لە بوارەکانی بیروباوەڕ و ڕەوشت و ئاکار و پەروەردە و زانست و پزیشکی و گەشەی کۆمەڵایەتی.

خودایە داوات لێ دەکەین دامەزراومان بکەیت ، وتەوفیقمان بدەیت بۆ ھەر کار وگوفتارێکی جوان وچاك بەو شێوەیەی کەخۆت لێی ڕازیت.

ستافی ماڵپەڕی بەھەشت

بسم الله الرحمن الرحيم

إن الحمد لله ، نحمده ، ونستعينه ، ونستغفره ، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا، ومن سيئات أعمالنا ، من يهد الله فلا مضل له ، ومن يضلل فلا هادي له .

وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له .

وأشهد أن محمداً عبده ورسوله .

﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِۦ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ ﴿١٠٢﴾ ﴾

[آل عمران : ١٠٢]

﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ ٱتَّقُوا۟ رَبَّكُمُ ٱلَّذِى خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَٰحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَآءً ۚ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ ٱلَّذِى تَسَآءَلُونَ بِهِۦ وَٱلْأَرْحَامَ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴿١﴾ ﴾ [النساء : ١]

﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ ٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ وَقُولُوا۟ قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٧٠﴾ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَـٰلَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَمَن يُطِعِ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾ ﴾

[الأحزاب: ٧٠ ـ ٧١]

أما بعد :

فإن خير الحديث كتاب الله وخير الهدي هدي محمدٍ (ﷺ) وشر الأمور محدثاتها، وكل محدثة بدعة، وكل بدعة ضلالة، وكل ضلالةٍ في النار ، وبعد ...

دوژمنەکانی ئیسلامو مرۆڤایەتی دەمێکی زۆرە لەهەوڵی ئەوەدان پلانێکی تۆکمە دابرێژن بۆ ئەوەی (کوڕان) و (کچانی) خاوەن بڕوایەکی بەتینو خاوەن ئیمانێکی بەهێز لەدینە جوانەکەیان کە پێغەمبەر (ﷺ) هێناویەتی هەڵی بگەڕێننەوە ئەویش بەناوی تازەگەری و مافی تاکو مافی مرۆڤ و ئازادییە کەسییەکانو مافی ئافرەتو.....هتد، لەگەڵ ئەوەدا بەدەیان ناوی دیکەیان دۆزیوەتەوە تەنهاو تەنها بۆ سەرلێشێواندنی گەنجانمانەو هیچی تر، چونکە گەر کەمێك بڕوانینە ئەو مێژووە پڕ لەناهەمواریيەی کە ئەو نەتەوانە تووشی هاتوون جگە لەخراپەو بەد ڕەوشتی زیاتر هیچی تر نابینینەوە، بەڵام سەد مخابن کە گەنجانمان بەقسەو شتە پڕو پووچەکانیان هەڵدەخەڵەتێنو شوێنیان دەکەون ، لێرەدا هەوڵ نادەم زۆر بنووسمو زۆریش باسبکەم ، بەڵکو ئەوەی من نیازمە لەم نامیلکەیەدا بیخەمە ڕوو تەنها ئەوەیە کە گەنجانو لاوانمان چ کوڕ بێت یان کچ لەکاری بەد ڕەوشتی دووریان بخەمەوە، یان هیچ نەبێت ئاگاداریان بکەمەوە بۆ ئەوەی منو ئەوانیش لەو کارە

ناشیرین‌و دوور لەبەها ڕەوشتییە ڕزگارمان بێت ، جگە لەوەش لە خەشم‌و تووڕەیی خودا ڕزگارمان بێت‌و بکەوینە بەر ڕەحمەتە فراوانەکەی‌و لەگەڵ ئەوەشدا بمانخاتە نێو بەهەشتە پان‌و بەرینەکەیەوە ، خوای گەورە لەقورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت : ﴿ الْأَخِلَّاء يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ ﴾ (الزخرف: ٦٧).

واتە " دۆستان و خۆشەویستان لەڕۆژی قیامەتدا هەموو دەبنە دوژمنی یەکتری جگە لەوانەی کە لەخودا ترساون "

وە پێشەوا (ابن القیم) – ڕەحمەتی خودای لێبێت– دەفەرموێت " ناکرێت لەدڵێکدا دوو شت کۆبکرێتەوە،ئەویش خۆشەویستی خودای گەورەیە لەگەڵ خۆشەویستی ئافرەتێکی نامەحرەم ، چونکە تەواو ئەو دوو شتە پێچەوانەی یەکترین ".بۆیە برا بەڕێزەکانم ، خوشکە بەڕەوشتەکانم ، لەژیاندا مرۆڤ کاتێك بەختەوەر دەبێت کە هەرچی شتێك بکات دوای ماوەیەك شانازی پێوە بکات نەك لەتەمەنی لاوێتیدا هەڵبسێت بەئەنجامدانی چەند کردەوەیەك کە دوور لەژیری‌و دوور لەبەها ڕەوشتییەکان بێت ، چونکە دوای ئەوە خەمی بۆ دەخوات‌و پەنجەی پەشیمانی دەگەزێت ، بۆیە لەپەندێکدا هاتووە کە دەڵێت " ڕەوشتی جوان وەك ئاڵتون وایە ، بازاڕیشی نەبێت هەر ڕێزو نرخی خۆی

هەیە". بائێمەش پێکەوە هەوڵ بدەین ئەو ڕەوشتە جوانە بەکردەوەکانمان ناشیرینی نەکەین ، ئەگینا لەزەرەرمەندەکان دەبین.

وە گەر لەم نامیلکەیەدا هەندێ شتم باسکرد ئەوا إن شاء الله بەگوێرەی توانا هەمووی لەقورئان‌و سوننەتەوە وەرگیراوە ، وە خۆم پێش هیچ شتێك ناخەم لەبەر ئەوە ئەم نامیلکەیەم گومانی تێدا نی یە کە کەم‌و کوڕی تێدایە بەلاَم گرنگ ئەوەیە مرۆڤ ڕۆژانە بەهەڵەکانیدا بچێتەوەو هەوڵی ڕاستکردنەوەی بدات ، بەو هیوایەی توانیبێتم شوێنکەوتەی پێغەمبەری خودابم (ﷺ) کاتێك پێمان دەفەرموێت : "بلغوا عني ولو آية" (متفق عليه). واتە : لەمنەوە بیگەیەنن گەر تەنها ئایەتێکیش بێت"، وە داواکارم لەخودای گەورە لەکەم‌و کوڕی یەکانم ببورێت‌و مـن‌و ئێوەش بخاتە سەر ڕاستە شەقامی ئیسلامەتی‌و عیلمی نافعیشمان پێ کەرەم بکات و لەنەزانین‌و جەهالەتی سەردەمیانەو لاسایی کردنەوەی تاکەکان بەکوێرانە بەدوورمان بگرێت .

نوسینی

هیوا زیرەك /کەلار

٧_٩_٢٠١٠ی زایینی.

مانای خۆشەویستی :

خۆشەویستی لەزمانی عەرەبیدا (الحب)ی پێ دەوترێت ، لەبنچینەدا زۆر مانای لەخۆی گرتووە ، بۆیە ڕای زۆر هەیە لەسەر مانای خۆشەویستی بەڵام لێرەدا من بەکورتی باسی لێوە دەکەم بۆئەوەی پوختەیەك دەربارەی خۆشەویستی بزانین ، ئەوانیش :

١_ هەندێك پێیان وایە لەوەوە وەرگیراوە کە کاتێك بارانێکی زۆر دەبارێت بەرێژەیەك کە ئاو بەرز دەبێتەوە ، بۆیە بەو شتە دەوترێت (الحباب)، ئەمەش لەبەر ئەوە وتراوە چونکە خۆشەویستیش کاتێك لەدڵدا دروست دەبێت ئەوا بەرێژەیەك دەبێت کە دڵ دەست دەکات بەکوڵە کوڵ واتە دڵ دەکوڵێت.

٢_ هەندێکی تر دڵیان بەناوکی شت واتە ناوەڕۆك پێناسە کردووە ، چونکە دڵ ناوەڕۆکی لاشەی مرۆڤەکانە ، وە خۆشەویستیشیان بەناوەڕۆكو ناوکی دڵ دەست نیشانکردووە.

٣_ یاخود هەندێکی تر ئەوە دەڵێن کە خۆشەویستی بریتی یە لەو ڕاپەڕینەی کە لەدڵەوە هەڵدەگیرسێتو دواتر مێشكو دواتر لاشەش داگیر دەکات.

ئەو شیکردنەوانەی کە لەسەر مانای خۆشەویستی دەکرێن دەتوانین بڵێین هەموو لەچوارچێوەیەکدا دەخولێنەوە ئەو چوارچێوەیەش بریتی یە لەوەی

کــە خۆشەویســـتی ئــەو هەســـتەیە کــە لـــەناخی تاکـــدا دروســـت دەبێـــت بەرەچاوکردنی ئایین‌و کۆمەڵێك دیدو بۆچوون‌و شێوەو پەیوەندی یەکترناسین و تێکەڵاوی کۆمەڵگا...هتد

جۆرەکانی خۆشەویستی

لەئایینی پیرۆزی ئیسلامدا دوو جۆر خۆشەویستی دەست نیشان کراوە :

یەکەمیان : خۆشەویستی یەکی دروستەو مـرۆڤ پێـی تاوانبـار نابێـت ، بـەڵکو گەر ئەنجامی نـەدات ئـەوا زیـان لەئیمانەکـەی دەداتو ئیمانەکـەی پێـی لاواز دەبێت ، بۆیە بەخۆشەویستی یەکی دروست لەقەڵەم دەدرێت.

دووەمیان : خۆشەویستی یەکی حەرام‌و قەدەغە لێکـراوە کـە زیـان لـەئیمانی مـرۆڤ دەدات گـەر تێـی بکـەوێت ،وە کاریگەرییـەکی خـراپیش دەکاتـە سـەر جۆری یەکەم ، واتە ئەو جۆرە خۆشەویستییانەی کە دروستە ، پێی لەکـەدار دەکرێـت‌و کاریگـەری لەسـەر زۆر بـەهێز دەبێـت ، بۆیـە لێـرەدا دێینـە سـەر هەردوو جۆرەکە ، ئەوانیش :

جۆری یەکەم : **خۆشەویستی دروست** : بریتی یە لەو جۆرە خۆشەویستی یـە کە پێویستە لەمرۆڤدا هەبێت‌و مرۆڤ پێی تاوانبار نابێت وە بەپێچەوانەوە گەر لەهەر کەسێکدا نەبێت ئەوا پێی تاوانبار دەبێـت‌و بەهۆیـەوە ئیمانەکـەی لاواز

دەبێت ، هەر سەبارەت بەخۆشەویستی دروست ئیمامی ئیبنولقەیم ئەلجەوزی (ڕەحمەتی خودای لێبێت)چوار جۆر خۆشەویستی دروست و حەلاڵی بۆ باسکردوین [1]، ئەوانیش :

١ـ خۆشەویستی خودای گەورە : ئەم خۆشەویستی یە واجبە لەسەر هەموو بەندەیەك دەبێت بەپلەی یەکەم خودامان خۆش بوێت بەشێوەیەك کە هیچ کەس و هیچ دروستکراوێکمان وەکو خودای گەورەو هاوشێوەی ئەو خۆش نەوێت.

خودای گەورە لەقورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت : ﴿ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللّهِ أَندَاداً يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللّهِ وَالَّذِينَ آمَنُواْ أَشَدُّ حُبّاً لِّلّهِ ﴾[2]. واتە " ئەو کەسانەی کە غەیری خودایان خۆش دەوێت وەکو خۆشویستنی خودا ، بەلاَم کەسانی ئیماندار خودایان لەهەموو کەس زیاتر خۆش دەوێت ". کەواتە لێرەدا خۆشویستنی خودا یەکێکە لەخاڵەکانی ئیمان لەمرۆڤدا ، بۆیە زۆر کەس دەبینیت کەسێك یان شتێکی خۆش دەوێت بەشێوەیەك کە هاوشێوەی خۆشویستنی خودا یاخود بگرە زیاتر ئەوا ئەو کەسە ئیمانی بەخودا تەواو

---

[1] الجواب الكافي ، ص ٢٢٦.

[2] البقرة :١٦٥.

نیە ، وەكو یەكێك لەشاعیرە موشریكەكانی عەرەب لەشیعرێكیدا بەیارەكەی دەڵێت (خۆشویستنی تۆ لەیەكتاپەرستی زیاتر بەلامەوە بەنرخە).

بەڕاستی ئەمە كوفرێكی ڕوونو ئاشكرایە، هەروەها خودای گەورە دووبارە بۆئەوەی تەواو لەسەر بەندەكانی دوپاتی بكاتەوەو تاقییان بكاتەوە لەئایەتێكی دیكەدا پێمان دەفەرموێت : ﴿قُلْ إِن كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَآؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِنُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُم مِّنَ اللّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ﴾[٣] . واتە "ئەی پێغەمبەر (ﷺ) پێیان بڵێ باوكەكانتان وە كوڕەكانتان وە براكانتان وە خێزانەكانتان وە عەشیرەتو نەتەوەكانتان وە هەموو ئەوسەروەتو سامانەی بەدەستان هێناوە وە ئەو بازرگانیەی كە دەترسێن لەدەستتان بچێت وە ئەو خانووانەی كە پێی ڕازین لەخوداو پێغەمبەرو جیهادكردن لەپێناوی خودا خۆشتر دەوێت ". واتە نابێت هیچ لەوانەی كەباسكرا لەخوداو پێغەمبەرو جیهادكردن لەپێناوی خودادا زیاتر خۆشمان بوێت چونكە ئیمانمان بەخودا لاواز دەبێت یاخود نامێنێت و گەر بەو شێوە بمرین ئەوا خودا پەنامان بدات دەچینە دۆزەخەوە لەكاتێكدا خودا لێمان نەبورێت.

---

(٣) سورة التوبة : ٢٤.

٢_ خۆشویستنی پێغەمبەری خودا (ﷺ) :[*] بێگومان ئەمیش یەکێکە لەپایە هەرە بەرزەکانی ئیمان ، چونکە پێغەمبەری خودا (ﷺ) فەرموویەتی : ((لا يؤمن أحدكم حتى أكون أحب إليه من والده وولده والناس أجمعين))[٤] . واتە " هیچ کەسێك لەئێوە ئیمانی نیە تاوەکو منی خۆشتر نەوێت لەباوکیو کوڕەکەیو هەموو خەڵکی ".

کەواتە برا ئازیزەکانم ، خوشکە بەڕێزەکانم ، لەکاتێکدا خەڵکی نوستون ، یاخود لەکاتێکدا خەڵکی ئاگاداری نێوانتان نین کە خەریکی ناردنی میسەجن لەبۆ یەکتری وە دەیانو سەدان میسەج لەناویدا دەنوسن (تۆم لەهەموو کەس خۆشتر دەوێ) یاخود دەنوسن (ژیانم لەپێناوتدا فیدا دەکەم) یاخود (هەموو دونیا دەکەم بەقوربانت) یاخود یاخود .... زۆرێك لەو وشەو نامانەی کەوا تەنها خۆتان دەتوانن باسی بکەن ، بۆیە لێتان دەپرسم ، ئایا ئەو کەسەی خۆشتان دەوێت لەپێغەمبەری خودا (ﷺ) زیاتر خۆشتان دەوێ ؟! یاخود هاوشانی ئەوی دەکەنەوە لەخۆشەویستیدا ؟! یاخود دینەکەتان لەپێناودا دەدۆڕێنن ؟! خوشکە شیرینەکانم ، برا بەڕێزەکانم گومانم نیە کە

(*) تێبینی : لێرەدا ئیمامی ئیبنولقەیم ئەلجەوزی (ڕەحمەتی خودای لێبێت) لەخاڵی دووەمدا تەنها نوسیویەتی (ئەو کردارانەی کەوا خودا خۆشیانی دەوێت) بۆیە لەبەر تایبەتکردنەوەی خاڵەکەو دەقی فەرمودەکان کەوا خستومەتە ڕوو ئەو ناونیشانەی سەرەوەم بۆی داناو ناونیشانەکەی ئەوم گۆڕی.

(٤) متفق عليه.

هەندێكتان تەنها بەدەم دەڵێن : نەخێر بەو شێوەیەش نیەو ئێمە موسوڵمانین !! ، بەڵام ئایا لەدڵو كرداریشتاندا وەڵامەكەی وایە؟ ئایا دینەكەتان لەبۆ خۆشویستنی بەندەیەك نەدۆڕاندووە ؟ دووەم كەس لەباشترینی ئەم ئوممەتە كە ئیمامی عومەرە (﵁) كاتێك بەپێغەمبەری خودای فەرموو (ﷺ) : وەڵاهـی ئەی پێغەمبەری خودا (ﷺ) تۆم لەهەموو كەسێك لەم جیهانـەدا زیاتر خـۆش دەوێت تەنها لەنەفسی خۆم نەبێت ، ئایا دەزانن پێغەمبەری خـودا (ﷺ) چـی پێ فەرموو ؟ سوێن بەخودا پێی فەرموو وەڵاهی ئـەی عومـەر ئیمانـت تـەواو نیە تاوەكو منت لەنەفسی خۆت خۆشتر نەوێت ، بۆیە ئـەویش بەپێغەمبـەری فەرموو (ﷺ) : سوێند بەپەروەردگار ئەی پێغەمبەر (ﷺ) تۆم لەنەفسی خـۆم خۆشتر دەوێت ، پێغەمبـەر خـوداش (ﷺ) پێـی فـەرموو : ئێسـتا ئیمانەكـەت تەواوە ئەی عومـەر ، بۆیـە ئـەی لاوەكـانی هـاودینو هاونیشـتمانم ئـەی ئـەو كەسـانەی كـەوا دوای چـەند سـاڵێكی دی هەریەكـەو بـەپێی بـەهرەو توانـاو پسپۆری خۆی لەشتێكدا خزمەت بەدینو نیشتمانەكەی دەكات لـەم وڵاتـەدا ، باوریابین و بەئاگا بێینەوە شەیتان بەفێڵەكانی لەخشتەمان نـەباتو سـەرمان لێ نەشێوێنێت بەوەی توشی تاوانی عیشقمان بكات تاكو وەهامـان لێـدەكات توشی زیناو بەدڕەوشتیش دەبـین ، خـودای مـەزن مـنو ئێـوەش لـەو تاوانـە بپارێزێت (إنه ولي ذلك والقادر عليه).

٣_ خۆشویستنی خەڵکی لەبەر خودای تاكو تەنها : ئەم خاڵەش وەكو ئەوانەی پێشووتر دیسانەوە بەندە بەئیمانەوە ، چونكە پێغەمبەری خودا (ﷺ) فەرموویەتی : ((من أحب لله وأبغض لله وأعطى لله ومنع لله فقد استكمل الإيمان))[٥]. واتە "هەركەسێك لەبەر خودا خەڵكی خۆش بوێتو لەبەر خوداش حەزی لەخەڵكی نەبێت ، وە لەبەر خودا ببەخشێتو لەبەر خوداش دەست هەڵبگرێت لەبەخشین ، ئەوا ئیمانەكەی تەواوو كاملە ".

ئازیزەكانم ، هاودینەكانم واتا دەبێت ئێمە كەسانی چاكمان خۆش بوێت وە تەنها ئەو خۆشویستنە لەبەر خودا بێت ، نەك لەبەر پارەو پول یاخود پلەو پایە یاخود بۆ كارێكی دونیایی ...هتد ، وە كاتێكیش ڕقمان لەخەڵكی هەڵدەستێت با تەنها لەبەر پەروەردگار بێت ، نەك لەبەر مەبەستێكی شەخسیو كاروباری دونیایی ، بۆنمونە خەڵكی وەها هەیە حەزی لەخوداو پێغەمبەرو ئیسلام نیە ، نابێت تۆ خۆشت بوێتو بەپیاوچاكی دابنێیتو دۆستایەتیو ڕەفیقایەتی بكەیتو خۆشت بوێت ، دەبێت تۆ ڕقت لێی بێتو خۆشت نەوێت تەنها لەبەر خودا نەك شتی دیكە ، هەروەها پێغەمبەر خودا (ﷺ) لەباسی ئەو حەوت جۆرە تاقمەی كەوا لەڕۆژی قیامەتدا دەچنە سێبەری عەرشی پەروەردگارەوە لەكاتێكدا هیچ سێبەرێك نیە جگە

(٥) صحيح الجامع ، رقم (٥٩٦٥).

لەو سێبەرە نەبێت ، دەربارەی کۆمەڵێك لەوانە فەرموویـەتی : ((دوو کەسـن کە لەبەر ڕەزامەندی خودا یەکترییان خـۆش دەوێـتو هـەر لەبـەر ڕەزامەنـدی خوداش دوور دەکەونەوە لەیەکتریو واز لەیەکتری دەهێنن)).

٤ _ خۆشویستنی هاوسەرو خێزان : بێگومان ئەم جۆرە خۆشەویستی یە پێی دەوترێت (خۆشەویستی سروشتی) ، چونکە مـرۆڤ زۆربـەی سـاتەکانی ژیـانی لەگەڵ هاوسەرو منداڵو دایكو باوكو خوشكو براکانیدا دەژی بۆیە بـەحوکمی ئەو لێك نزیکیە وا لەو کەسە دەکات کە خۆشەویستییەکی بەرفراوانی هـەبێت لەبۆ ئەوان ، وە ئەم جۆرە خۆشەویستیەش ڕێگە پێدراوو دروستە وە لەگـەڵ ئەوەشدا گەر مرۆڤ ئەو کەسانەی خۆش نـەوێت کـە باسمـانکرد ئـەوا تاوانبـار دەبێتو کارێکی ناپەسەندی ئەنجامـداوە ، بۆیـە عـەمری کـوڕی عـاص (رضي الله عنه) پرسیاری لەپێغەمبەری خوداکرد (ﷺ)و پێی فەرموو : (یا رسول الله أي الناس أحب إلیك) واتـە " کـێ لـەلای تـۆ زۆر خۆشەویسـتە ؟ پێغەمبـەری خـوداش (ﷺ) پێی فـەرموو : (عائشـە) ئـەویش فـەرمووی : (من الرجال) واتـە "ئـەی لەپیاوان ؟" پێغەمبەری خوداش (ﷺ) پێـی فـەرموو : (أبوها) واتـە "بـاوکی"

کە باشترین هاوەڵی پێغەمبەری خودا بوو (ﷺ) کە ئەبو بەکری صدیقە (رضي الله عنه)[٦] .

برایانی خۆم خوشکە ئازیزەکانم هەموو ئەو خالانەی پێشوو کە باسمانکرد واجبە لەهەمووماندا هەبێت ، بە نەبوونیشی پێی تاوانبار دەبین‌و زیان دەگەیەنێت بەئیمانمان ، بۆیە لێرەدا پێش ئەوەی باسی جۆری دووەم بکەین کە خۆشەویستی یەکی نادروستەو لەئیسلامدا حەرامە پێویستە تیشك بخەینە سەر خالێك ئەویش لەڕووی شێوازو جۆرەوە هاوتایە لەگەڵ جۆری دووەمدا بەلام ئەم خالە دروستە بەکۆڕای زانایان‌و بگرە چەند فەرمودەیەکی دروستیشمان لەبەردەستدایە لەبۆ سەلماندنی وتەکانمان ، ئەویش (خۆشەویستی نێوان کوڕان‌و کچان)ە، بێ ئەوەی پەلە بکەین لەبابەتەکەدا پێویستە ئێوەی ئازیز بزانن‌و تێبگەن کە مەبەستمان چ خۆشەویستییەکە ، سەرەتا باسی فەرموودەیەك دەکەین کە ئیبن‌و عەباس بۆمانی دەگێڕێتەوە ئەمیش دەقی فەرموودەکەیە ((وعن ابن عباس قال كان زوج بريرة عبدا أسود يقال له مغيث كأني أنظر إليه يطوف خلفها في سكك المدينة يبكي ودموعه تسيل على لحيته فقال النبي صلى الله عليه وسلم للعباس يا عباس ألا تعجب من حب

---

[٦] صحيح الجامع ، رقم (١٧٧).

مغيث بريرة ؟ ومن بغض بريرة مغيثا ؟ فقال النبي صلى الله عليه وسلم لو راجعته فقالت يا رسول الله تأمرني ؟ قال إنما أشفع قالت لا حاجة لي فيه))[٧] .

واتە " (بەریرە) پیاوەکەی ناوی (مغیث)بوو کەبەندەیەکی ڕەش پێست بوو، ئەو پیاوە لەڕێگاکانی مەدینە بەدوای (بەریرە)دا دەڕۆیشتو دەگریا بەشێوەیەك کەفرمێسکەکانی ڕیشی تەڕکردبوو لەبەر ئەوەی زۆر ئەو ئافرەتەی خۆش دەویست بەڵام لەیەکتر جیاببوونەوە ، پێغەمبەری خوداش (ﷺ) بە عەباسی فەرموو : ئایا سەرت سوڕ نامێنێ لەو خۆشەویستییەی کەوا (مغیث) بۆ (بەرەیرە)ی هەیە؟ بۆیە پێغەمبەر (ﷺ) چوو بۆلای (بەرەیرە)و داوای لێکرد دووبارە بگەڕێتەوە بۆلای ، ئەویش پێی فەرموو : ئەی پێغەمبەری خودا (ﷺ) فەرمانم پێ دەکەی ؟ پێغەمبەری خوداش (ﷺ) پێی فەرموو : نەخێر بەڵکو تکات لێدەکەم ، ئەویش پێی فەرموو : من هیچ پێویستم بەو نیە ، واتا خۆشم ناوێ ".

هەروەها پێغەمبەری خودا (ﷺ) لەفەرموودەیەکدا فەرموویەتی : ((لم یر للمتحابين مثل النكاح))[٨] . واتە " نەمبینیوە بۆ خۆشەویستان وەکو

---

[٧] رواه البخاري ، وجاء في الصحيح الجامع برقم (٧٩٣٦) ،وصحيح أبو داود ، وصحيح سنن ابن ماجة برقم (٢٠٧٥) ، وصحيح سنن النسائي برقم (٥٤١٧).

[٨] السلسلة الصحيحة ، رقم (٦٢٤) ، وصحيح سنن ابن ماجة برقم (١٨٤٧).

مارەکرن" واتە باشترین چارەسەر بۆ خۆشەویستی ئەوەتا تۆ مارەی بکەیت ، کەواتە ئێستا گەیشتینە سەر ئەسڵی باسەکەمان کە باس لەجۆری خۆشەویستی دەکەین لەنێوان کوڕان‌و کچاندا کە خۆشەویستییەکی دروستە بەو پێیەی کە گەر کوڕێك ئاکارو ڕەوشت‌و دینی کچێکی بەدڵ بێت بێ ئەوەی پەیوەندی خۆشەویستی ببەستێت لەگەڵیدا وە بێ ئەوەی نەزەرو تەماشای نادروست‌و حەرامی بکات ، وە بێ ئەوەی تلیفۆن‌و چاوپێکەوتن‌و دانیشتنی نادروستی لەگەڵدا بکات وە بێ ئەوەی مەبەستی ڕابواردن‌و گاڵتە پێکردن‌و ئابڕوو بردنی بێت هەموو ئەمانە دەبێت ڕەچاوبکات ، وە دواتر دەبێت بچێتە خوازبێنی ئەو کچە گەر کچەکەو خانەوادەکەی پێی ڕازی بوون ئەوا مارەی دەکات ، وە بەپێچەوانەوە گەر کچەکەو خانەوادەکەی پێی ڕازی نەبوون ئەوا دەبێت دەست هەڵبگرێت لەو خۆشەویستییەو وازی لێبهێنێت ، واتە نابێت لەدڵیدا بەشێوەیەك جێگیری بکات کە دەرچوونی مەحاڵ بێت چونکە ئەو کاتە دەچێتە جۆری دووەمەوە کە دەبێتە گوناھ و بەتاوان بۆی دەژمێردرێت ، بۆیە بەو شێوەیەی کە باسمکرد سەبارەت بەوەی کە خۆشەویستی لەنێوان کوڕان‌و کچاندا دروستە وە جگە لەو مەرجانەی کەباسکران ئەوا دەبێتە نادروست ، والله أعلم.

بۆیـە بـرا خۆشەویسـتەکانم ، خوشـکە ئیمانـدارەکانم لـەم سـەردەمەدا کۆمەڵێکی زۆر لێرەو لەوێ هەڵدەستن هەندێ شت بـڵاو دەکەنـەوە سـەبارەت بەعیشـقو سـەبارەت بەخۆشەویسـتی بـۆ سـەلماندنی قسـەکانیان کۆمـەڵێك شیعری شاعیران یاخود نوسینو وتەی کۆمـەڵێك کـەس کـە ئەسـڵەن لـەڕووی بیروباوەڕەوە ڕوخاون جگە لەوەش لەو ڕوەشەوە هەڵدەستن بەبلاوکردنەوەی کۆمەڵێك شوبهەو شـتی نابـەجێ بـۆ حـەلاڵکردنی ئـەو شـتە خراپانـە ، خـودا پەنامان بدات ، بۆیە با بەقسەی هیچ کەسێك هەڵنەخەڵتێینو باوەڕ بەقسـەی هـیچ کەسـێك نەکـەین تـاکو فـەرموودەی خـوداو پێغەمبەرەکـەی محمـد(ﷺ) وەسـتاوە ، چـونکە تـەنها ئـەو دوو شـتە دەبێتـە مایـەی ئـەوەی کـە لـەڕێ لانـەدەین گـەر بەچـاکی دەسـتی پێـوە بگـرین ، بەپشـتیوانی خـودا لـەپاری دووەمی باسی (عیشق) دا بـەکورتی وەڵامـی ئـەو ڕەشنوسـکارە دەدەینـەوە بۆئەوەی چیدی کوڕانو کچانی ئیمانـدار بەشـتە نابەجێیـەکان نەکەونـە داوی تاوانە گەورەکانەوە کە هەموو تاوانێکی بچووك بەردەوامبوون لەسەری سەرت لەتاوانە گەورەکانـەوە دەردەکات ، بـەو هیوایـەی بتـوانین شـتە ڕاسـتەکانی ئیسلامو دیوە جوانو پاکەکانی ئـەم ئایینـە لـەبۆ خـەڵکی ڕوون بکەینـەوە ، لەگەڵ ئەوەشدا بەدرێژیی باسی مانای عیشقو حوکمی عیشقو چەندین شتی

دیکە دەکەین بۆئەوەی بۆ ئەو نوسەرەو خوێنەری بەڕێزیش ڕوون بێتەوە حوکمی عیشقو خۆشەویستی چیە؟.

جۆری دووەم : خۆشەویستی نادروست : بریتی یە لەو جۆرە پەیوەندی یەی کە کوڕێك لەگەڵ کچێکی نامەحرەمدا دەیبەستێت تادەگاتە ئەوەی کەتێکەڵاوی‌و پەیوەندی نهێنی‌و کورتە نامەو یەکتر بینین‌و نەزەرکردن‌و چەندین تاوانی دیکە ، بەم جۆرە خۆشەویستی یەش دەوترێت (عیشق) ، کەواتە لێرەدا ئەو یاسایەمان بۆ دەرکەوت کە (هەموو خۆشەویستی یەك عیشق نیە ، بەڵام هەموو عیشقێك خۆشەویستی یە) واتە عیشق بەشێکە لەخۆشەویستی ، ئەو بەشەیە کە بەهیچ شێوەیەك دروست نیە ، وە ئەوەش دوپات دەکەمەوە نە لەقورئانی پیرۆزو نە لەفەرموودە ڕاستەکانی پێغەمبەردا عیشق نەهاتووە ، تەنها یەك فەرموودەی هەڵبەستراو نەبێت کە بەم شێوەیە بۆی هەڵبەستراوە ((من عشق وکتم وعف فمات فهو شهید))[٩] . واتە "هەرکەسێك عیشقێك بکات بەپەنهانی‌و بەپاکێتی‌و بەو شێوە بمرێت ئەوا بەشەهید دەژمێردرێت ". وە جگە لەم دەقە چەندین دەقی دیکەش هاتووە بۆیە هەرهەموویان پلەی (موضوع) یان هەیە دیسانەوە لەوەڵامی نوسەری ڕەشنوسی (عیشق لەنێوان عەقڵ‌و ئاییندا) بەدرێژیی باسی لێوە دەکەین .

---

[٩] حديث موضوع ،السلسلة الضعيفة للشيخ لعلامة الألباني ، برقم (٥٨٧).

بۆیه لێرەدا ئەوەی كه مەبەستمان بوو بەكورتی خستمانه ڕوو وەكو باسمانكرد لەسەرەتاوه خۆشەویستی دوو جۆرەوه جۆری یەكەمیان دروستەو جۆری دووەمیان ئەم خاڵەیه كه دروست نیه ، وه ئەم جۆرەیان پێی دەوترێت (عیشق) كەواته بەكورتی خۆشەویستی دروستو نادروست هەیه ، بەڵام عیشق تەنها یەك حوكمی هەیه ئەویش نادروسته ، بۆیه تەنها ئەوەنده لەخۆشەویستی دووەم دەدوێن بەو ئامانجەی كه زوو بچینه بابەتەكانی تر تاكو دوای تەواوبوونی هەمووی بگەینه سەر باسی (عیشق) بەشێوەیەكی گشتی ، خودای گەوره منو ئێوەش بپارێزێت لێیو دوورمان بخاتەوه لەهەموو شتێك كه پێی ڕازی نیه.

خۆشەویستی (عیشق) لەنێوان كوڕان و كچان (*)

گەر وردبینەوە لەئاینی پیرۆزی ئیسلام دەبینین هەموو شتێكی بۆ ڕوون كردووینەتەوە تەنانەت بەزیادەشەوە لێرەدا پێویستە لەسەرمان شوێنكەوتووی ئەو دینە بین گەر خۆمان بە موسوڵمان لەقەڵەم دەدەین، بۆیە لێرەوە ڕوو دەكەمە ئەو برایانەی كەوا هەموو ژیانیان پڕە لە خەم و ماتەم و ئێش و ئازاری لەبن نەهاتووی خۆشەویستی كە كچ لایان بووەتە هەموو ژیانیان كە بەڕاستی ڕۆژانیان سەرقاڵبوونە بەشوێنكەوتنی كچان لەخوێندنگاو زانكۆو پەیمانگاكان هەروەها شەوانیش بە ناردنی نامەی پڕ لە عیشق و سۆزو پەیوەندییە حەرامەكان كە بەڕاستی سەری لێ شێواندوون ، هەروەها بەو خوشكانەش دەڵێم كەوا لەناو خۆشەویستیدا غەرق بوونەو خۆیان بەو كارەوە سەرقاڵ كردووەو تادواتر وایان لێ دێت پەنا دەبەنە بەر خۆكوشتن و دواتر سەری خێزانەكەشیان شۆڕ دەكەن ئەمەیە عیشق؟! بائێمە ئەوە بزانین كە خۆشەویستیو عیشق لەسەر چی بنەمایەك بنیات دەنێین چونكە خوای

(*) لەژمارە (٧)ی وەرزی خوێندنی (٢٠٠٩_٢٠١٠)ی بلاَوكراوەی زانست بلاَوكراوەتەوە ، كەبلاَوكراوەیەكی ئایینیو زانستیو ڕۆشنبیری یە ، لەلایەن دەستەیەك لەمامۆستاو خوێندكارەوە هەموو سەرمانگێكی وەرزی خوێندن دەردەچێت.

گەورە لەقورئانی پیرۆزدا دەفەرموێت : ﴿ الْأَخِلَّاء يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ ﴾[10].

واتە " دۆستان و خۆشەویستان لەڕۆژی قیامەتدا هەموو دەبنە دوژمنی یەكتری جگە لەوانەی كە لەخودا ترساون ".

ئایا ئێمە ئەو خۆشەویستییە دەكەین ئایا لەبەر ڕەزامەندبوونی خودایە ؟ یاخود ئایا پێغەمبەر (ﷺ) ئەو كارەی ئەنجامداوە؟ یان هاوەڵان و شوێنكەوتوان بەو كارە هەڵساون؟ بێگومان هەرهەمووی نەخێرە چونكە پێغەمبەری خوا (ﷺ) چۆن بەكاریك ئەمر دەكات كە ئابڕوی ئیمانداری تیادا بچێت. بۆیە گەر كەسێك ڕێگای خۆشەویستیو عیشق بگرێتە بەر ئەوا ڕێگای زیناكردنی گرتووەو بەخۆی نازانێت بەڕاستی لەم سەردەمەدا هەر كوڕو كچێك دەبینیت بەئارەزووی خۆیان چاویان بەرەڵا كردووە لەتەماشاكردنی یەكتریدا ، سەرەڕای ئەوەش پێغەمبەری خودا(ﷺ) دەفەرموێت : (العين تزني وزناها النظر)[11] .

واتە "چاو زینا دەكات زیناكەشی تێڕوانینی حەرامە".

---

[10] الزخرف : ٦٧.

[11] البخاري و مسلم.

وە یەکێك لەشاعیرە عەرەبەکان لەدێڕە شیعرێکدا جوان باسی دەکات و دەڵێت"

نظرة فابتسامة فسلام فكلام فموعد فلقاء

واتە" تەماشاکردنێك و بزەیەکی سەر لێوان و سڵاوکردنێك گفتوگۆیەك و پەیمان بەستنێك و یەکتربینینێك" .

واتە کە چاو تەماشایەکی کرد ئیتر بەوەوە ناوەستێت تاکو تووشی زینات ئەکات و لەگەڵیدا کاری بەدڕەوشتی ئەنجام دەدەیت خوا پەنامان بدات یەکێك لەبانگخوازەکان دەگێڕێتەوەو دەڵێت"ڕۆژێك لەنوێژ بوومەوەو چوومە دەرەوە بینیم گەنجێك لەتەنیشت ئۆتۆمبیلەکەی ڕاوەستاوەو چاوەڕێم دەکات منیش نزیك بوومەوە پێی فەرمووم ئەی (شێخ) دەمەوێت تۆبە بکەم ، منیش وام زانی پیاوی کوشتووە یاخود تاوانە گەورەکانی ئەنجامداوە بەڵام پێی وتم کە هەموو ژیانی لاوێتی لە سەرقاڵ بوون بە کچان و عیشق بازی تەواو کردووە بۆیە دەیەوێت لەو کارە تەوبە بکات و ئیتر نەگەڕێتەوە سەری جارێکیتر. بۆیە بەڕاستی کەوتنە ناو داوی خۆشەویستی وات لێ دەکات لەدین دوورت بخاتەوە دواتر زینات پێبکات.

وه ابن القيم الجوزی (ڕەحمەتی خوای لیّ بێت) دەفەرموێت : " کاتێك خوای گەورە ئەمر دەکات چاومان دابخەین لەئاستی نامەحرەمدا ئەوە ئەمر کردنە بە پاراستنی دامێنمان بەڵام کاتێك چاومان بەرەڵا دەکەین بەویستی خۆی چی بوێت ببینێت ئەوا لەگەڵیدا دامێنیشمان ناپارێزرێت بۆمان و ئەویش بەرەڵا دەبێت ". سوێند بەخوا کەسێك گەر لەئاستی نامەحرەمدا چاوی دابخات مەحاڵە تووشی تاوان ببێت وەجگە لەوەش هەست بەعیززەتی نەفس و ئیمان دەکات لەدڵ و دەروونیدا لێرەدا پرسیارێك دێتە ئاراوە ئەویش ئەوەیە بۆچی هیچ کوڕێك کچێکی خۆش ناوێت کە چاوێکی کوێر بێت یاخود قاچێکی شەل بێت یاخود هەر کەم و کوڕیەکی لاشەیی پێیەوە دیاربێت؟! وە هیچ کچێکیش نابینیت دوای کوڕێك کەوتبێت فەقیرو دەست کورت و شەلال و کوێر بێت و ئەمیش دڵداری و عیشق بازی لەگەڵدا بکات ؟! وە دەبێت چاك بزانین کەپێشینی ئەم ئوممەتە زۆربەی کات تێڕوانینی چاویان لەنێوان هەردوو پێیان دا بووەو لەوەش زیاتریان نەبینیوە ئایا ئەوان دڵیان نەبووە؟ یاخود ئارەزووی جنسییان نەبووە؟ یاخود ئەوان تامو چێژی دونیایان لا هیچ نەبووە؟ بەڵیّ هەموو ئەمانەیان هەبووە بەڵام لەڕۆژی گەڕانەوەیان ترساون کە کاتێك لەبەرامبەر خودای تاك و تەنها دەوەستن نموونەش وەکو (حسان بن أبی سنان) ڕۆژی جەژن دەبێت دەچێتە دەرەوە

کاتێك دەگەڕێتەوە ماڵەوە هاوسەرەکەی پێی دەڵێت : چەند ئافرەتی جوانت ئەمڕۆ بینی؟ ئەویش پێی دەڵێت : خوا پەنامان بدات .

هاوسەرەکەی پێی دەڵێت : ئەی چەند ئافرەتت بینی کەخۆیان ڕازاندبووەوە؟ ئەویش بەتووڕەییەوە پێی دەڵێت: بێ دەنگ بە سوێند بەخوا چاوم جگە لەبینینی نێوان هەردوو پێم هیچ شوێنێکی کەی نەبینیوە لەو ساتەوەی چوومە دەرەوە تاکو کاتی گەڕانەوەشم .

بۆیە دەبێت ئێمە لەزانکۆو پەیمانگاکاندا ئەوەندە چاومان بەرەلا نەکەین کە بە ویستی خۆی لەکچانی ڕووت و نامەحرەم بڕوانێت دواتریش لەدڵدا جێگیر ببێت تاوای لێ دێت وێڵ دەبین بەدوای کچاندا هەروەها خوشکان چاوی ئێوەش سەرچاوەی زیناکردنە مەهێڵن لەژێر کۆنترۆڵتاندا دەربچێت و بەئارەزووی خۆی کوڕان گومڕاو سەرلێشێواو بکات بەدواتانداو خۆتانیش پێیەوە ماڵ وێران ببن.

ئەو هۆکارانەی کە دەبنە هۆکاری عاشقبوونی کوڕان وکچان [*]

لێرەدا باسی ئەو هۆکارانە دەکەین کە وا لەکوڕان و کچان دەکات بەدوای عیشق بازیدا بگەڕێن و واز لەدینە پاکەکەی ئیسلام بهێنن.ئەوانیش چەند بەشێکن یەکەمیان تێکەڵاوی کوڕان و کچانە لەزانکۆو پەیمانگاو خوێندنگاکان بەڕاستی هۆکاری سەرەکی ئەو تێکەڵاو بوونەیە چونکە کەم کەس هەیە بتوانێت بەئاسانی لەم سەردەمە پڕ لە ئارەزووە بازییە خۆی قورتار بکات و لەدەستی هەڵبێت چونکە ناتوانێت بە چاکی چاوی خۆی لەئاستی نامەحرەمدا دابخات وەکو خوای گەورە فەرمانی پێکردووین و دەفەرموێت : ﴿قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ﴾[١٢] .

واتە"ئەی محمد(ﷺ)بلێ بەپیاوانی ئیماندار کەوا چاویان دابخەن و دامێنیشیان بپارێزن" وە لەئایەتێکی دیکەدا بەئافرەتان دەفەرموێت : ﴿وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنّ﴾[١٣] .

واتە " ئەی محمد (ﷺ)وە بلێ بەئافرەتانی ئیماندار کەوا چاویان دابخەن و دامێنیشیان بپارێزن " .

---

[*] لەژمارە (٨)ی بلاوکراوەی زانست بلاوکراوەتەوە.

[١٢] النور ٣٠.

[١٣] النور ، ٣١.

بەڕاستی ئـەم فەرمانـەی خـوای گـەورە دەبێـت لەنێوانمانـدا جێبـەجێی بکـەین بۆیــە ئەگــەر لامانــدا لــەم دینــە ئــەوا بێگومــان دەکەوینــە داوی خۆشەویستییەوەو دواتر تووشی تاوانـە گـەورەکان دەبـین وەکـو (**ابـن القـيم الجوزی**) ڕەحمەتی خوای لێ بێت دەفەرموێت : "ئەگەر کەسێك یەکـەم جـار سەیری کەسێکی نامەحرەمی کردو ئاسانکاری کرد بۆ جـاری دووەم و زیـادی کـرد ئـەوا تـیری ژەهـراوی بـەری دڵـی دەکـەوێت تـا دواتـر شـەیتان لەدڵیـدا وەسوەسەو دوودڵی دەخاتە دڵیەوە تاوانەکەی لا جوان دەکاتەوە تالەدواییدا پێی دەڵێت زینابکەو دواتر تۆبەی لەسەر بکە کێشە نیە ".

(**محمـدی کـوڕی واسـع**) یەکێکـە لەپێشـینی ئـەم ئوممەتـە ڕۆژێکیـان سـەردانی یـەکێك لـەهاوەڵانی دەکـات کاتێـك لـەدەرگا دەدات ئـافرەتێکی خزمەتکار دەرگاکە دەکاتەوە ئەمیش چاوی خـۆی دادەخـات و بەئافرەتەکـە دەڵێت بانگی گەورەکەت بکـە ئـەویش دەچـێت بـانگی گەورەکـەی دەکـات و پێی دەڵێت هاوڕێ (کوێر)ەکەت لەدەرگایەو کاری پێتە ئەو ئافرەتە وادەزانێ ئـەو پیـاوە چـاوی کـوێرە ، بـەڵام لەڕاسـتیدا لەئاسـتی نامـەحرەم خـۆی کوێرکردووە ئەگینا چاوی ساغ بووە.

یەكێكی دیكە لەهۆكارەكان تەماشاكردنی فلیم و درامای خۆشەویستییە بەڕاستی خوشك و برا لاوەكان زۆربەی كاتی شەوانە تەرخان دەكەن بۆ تەماشاكردنی فلیم و درامای عیشق و غەرامیات وە بێ ئەوەی بڕواننە تاوانەكەی و بزانن چی هۆكارێكی خراپ لەسەر دڵ و دەروون و لەسەر ڕەوشتمان دروست دەكات ئەم كارەش زیاتر خوشكان دەگرێتەوە بەڕاستی هەرچی فیلمێك بێت كە تێكەڵاوی تێدا هەبوو ئەوا تەماشاكردنی حەرامەو توشی بەدڕەوشتیت دەكات و كارە حەرامەكان لەلات ئاسان و جوان دەكاتەوە بۆیە دووركەوتنەوە لەتەماشاكردنی ئەو جۆرە فیلم وزنجیرانە دەبێتە هۆی ئارام بەخشین بەدڵەكان و لەتاوانی عیشق و خۆشەویستیش دوورت دەخاتەوە.یەكێكی تر لەهۆكارەكان تێكەڵ بوونی كەسانێكە كە دوورن لە دینەوە یاخود دین سەرچاوەی یەكەمی ژیانیان نیە بۆیە زۆربەی كاتەكانیان هەر باسی عیشقەو هیچی تر جا گەر كوڕ بێت هەر باسی كچ دەكات و كچیش بێت خۆی بەباسكردنی كوڕانەوە خەریك دەكات بەڕاستی ئەو دانیشتن و تێكەڵاوی ئەو باسانەی كەباس دەكرێن هەمووی لەئاكاری ئیسلامیەوە دوورەو وە گومانی تێدا نیە كە ئەو كۆمەڵە كەسانە هیچ خێرێكیان دەست ناكەوێت جگە لەتاوان بەد بەختی زیاتر.تەنانەت یەكێك لەو

شـاعیره عەرەبانـەی کـەوا دیـن لـەلای هـیچ نرخێکـی نـەبووه لەباسـی خۆشەویستەکەیدا کەئافرەتێکی ڕەش پێست بووه دەڵێت:

أحب الكلاب السود من أجل حبها ومن أجلها أحببت ماكان أسودا

واتـه (سـەگی ڕەشـم خـۆش دەوێـت لەبـەر خـاتری خۆشەویسـتی خۆشەویستەکەم..هەر لەبەر خاتری ئەو هەموو ئەو شتانەشم خۆش دەوێت کەشێوەیان ڕەشە) .

بەڕاسـتی زۆر کـەس لای ئێمـەش ئـەم ئاکارەیـان هەیـەو تەنانـەت ئامادەشن دینی خۆیان بدۆڕێنن لەپێناو بەدەست هێنانی دڵی کچێکدا یـاخود بەپێچەوانەشەوە.

یەکێکی دیکە لەهۆکارەکان بەکارهێنانی ئامێرە تازە داهێنراوەکانە (لە مۆبایل و تلیفۆن وئینتەرنێت)بەنەزانین چونکە هەنـدێك کـەس زۆر بەچـاکی و بەجوانی بەکاری دەهێنێت لەشوێنی چاکدا بۆیـە بەڕاسـتی ئـەو ئامێرانـە لای زۆر کەس بەخراپە بەکاردەهێنرێت.

دەگێڕنەوە " ڕۆژێکیـان بـە ڕێکـەوت لـەڕێگای مۆبایلـەوە کـچ و کوڕێـك پێکەوە قسە دەکەن لەدواییدا کوڕەکـە دەنگـی کچـەکەی بـەلاوە زۆر خـۆش دەبێت و پێی سەسام دەبێت بۆیە پەیمانی لێ وەردەگرێت بۆئەوەی ببیبنێت

کاتێـك دادەنـێن و لەجێگایەکـدا یـەکتری دەبیـنن کاتێـك کوڕەکـە دەبینێـت کچــەکە زۆر ناشــیرینە بۆیــە زۆر پێــی بێتاقــەت و غــەمبار دەبێــت دەڵێــت چاوەڕوانی ئـەوەم نـەدەکرد ئەوەنـدە ناشـیرین بیـت کچـەکەش دەڵێت:کـەی ئەوە کێشەیە گرنگ "ئەخلاق"ە .بەڕاستی خوشکیٚ تۆ ئەخلاقتیش نیـە نـەك جوانی .

بۆیـە تـاکو زیـاتر خۆمـان بپـارێزین هێشـتا هـەر کەمـە چـونکە لـەم سەردەمەدا هەموو شت دژی ئێمەی ئیمانـدارەو هـەموو لـە سـەنگەردا بۆمـان وەستاوە.یەکێکی تر لەهۆکارەکان ئەوەیە کە کتێـب و نامیلکـە شـیعرییەکان کە ڕەواج بەخۆشەویستی دەدەن بەڕاستی ئەمڕۆ زۆر نرخی هەیە لای کچان و کــوڕانی بــەناو موســوڵمان دەبینیــت لەخوێنــدنگاو زانکۆکانــدا خــەریکی خوێندنەوەی ڕۆمان و شیعری غەرامیاتی و چیرۆك و کورتە چـیرۆکەکان کـەوا لە گەنجانی ئێمە دەکەن ڕێگە چاکەکەی ئەم دینە ون بکەن بۆیـە ئامۆژگـاری مـن بـۆ ئـەو کەسـانە ئەوەیـە کـە بـەهیچ شـێوەیەك ئـەو کتێـب و نامیلکانـە مەخوێننەوە ، ئەگـەر حـەز بەخوێندنـەوە دەکـەن ئـەوا پێویسـتە لەسـەرتان پێشتر لەدینەکەی خۆتان شارەزابن نەك خەریکی شتی لابەلاو نابەجیٚ و لەڕیٚ لادەر بن چونکە بەڕاستی هەم کاتەکانتان بەفیڕۆ دەڕوات وە هەم دینەکەتان

لا بێبایەخ دەبێت وەهەم جگە لەتاوان كۆكردنەوە زیاتر هیچ خێرێكتان دەست ناكەوێت خوا پەنامان بدات.

بۆیە هۆكار زۆرە بەڵام (مشتێك نمونەی خەروارێكە)ئەم چەند خاڵە بەویستی خوا دەبێتە ڕێ نیشاندەر بۆمن و دواتر بۆئێوەش بۆ ئەوەی زیاتر دەست بەدینەكەوە بگرین تاكو لەڕێ لانەدەین.

ئەو هۆكارانەی كەگەنجان دوور دەخاتەوە لەتاوانی عیشق و خۆشەویستی(*)

لەپێشدا باسی حوكمی عیشق و دواتر باسی ئەو هۆكارانەمان كرد كەوات لێ دەكات تووشی ئەو تاوانە بێت لەم بابەتەدا بەپشتیوانی خوا باسی ئەو خاڵانە دەكەین كە دوورت دەخەنەوە لەو تاوانە

١_ خاڵی سەرەكی داخستنی چاوە لە ئاستی نامەحرەمدا جا چ كوڕ بێت یان كچ بێت وەكو خوای گەورە فەرمانی پێكردووین و دەفەرموێت:﴿قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ﴾(١٤)

(*) لەژمارە (٩)ی بلاوكراوەی زانست بلاوكراوەتەوە.

(١٤) (النور) ٣٠.

واتە"ئەی پێغەمبەر (ﷺ)بڵێ بەپیاوانی ئیماندار کەوا چاویان دابخەن‌و دامێنیشیان بپارێزن " .

وە لەئایەتێکی دیکەدا بەئافرەتان دەفەرموێت : ﴿ وَقُل لِّلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنّ ﴾[١٥] .

واتە " ئەی پێغەمبەر (ﷺ) بڵێ بەئافرەتانی ئیماندار کەوا چاویان دابخەن‌و دامێنیان بپارێزن " .

بەڕاستی یەکەم هۆکار بۆئەوەی دوورت بخاتەوە داخستنی چاوە چونکە پێغەمبەری خودا(ﷺ) دەفەرموێت : (العين تزني وزناها النظر)[١٦] .

واتە "چاو زینا دەکات زیناکەشی نەزەرو تێڕوانینی نامەحرەمە".

بۆیە کاتێک کەسێکی نامەحرەمت بینی دەستبەجێ چاوت دابگرە بۆئەوەی لەدڵتدا شێوەکەی جێگیر نەبێت و دواتر نەیەتەوە یادت.

٢_ خۆ نزیک خستنەوە لەخواو تێکەڵ بوونی کەسانێک کەخوات بەبیر دەهێننەوە وە دەبێت زیاتر لەناو ئەو کۆمەڵ و کەسانەدا دابنیشی کەوا زیاتر باسی فەزڵ و نیعمەتەکانی خوات بۆ دەکەن و زیاتر باسی خۆش ویستنی

---

[١٥] سورة (النور) ٣١.

[١٦] البخاري والمسلم.

پێغەمبەری خوا (ﷺ)ت بۆدەکەن یان باسی زیکرو فەرموودە سەحیحەکان دەکەن وە ەبێت وریای هەر پێنج فەرزە نوێژەکان و زیکرەکانی پاش نوێژو زیکری بەیانی و ئێوارەو زیکرەکانی تر بیت چونکە وات لێ دەکەن تاانت لا قێزەون دەکەن و ئیمانت لا شیرین دەکەن وە ئەو جۆرە کەسانە دەبێت دەستیان پێوە بگریت بۆئەوەی لەدەستت دەرنەچن ئەگینا دواتر هاوڕێیەتی کەسانێك دەکەی کە هەر خەریکی عیشق و غەرامن .

وە پێغەمبەری خوداش (ﷺ) دەفەموێت (لا تصاحب إلا مؤمنا....)[١٧] واتە "تەنها هاوڕێیەتی ئیماندار بکە".

لێرەدا دەبێت ڕەچاوی ئەوە بکەیت کە دەبێت کەسانێك بەهاوڕێی خۆت هەڵبژێریت بەڕاستی دڵنیا بیت لەدینەکەی ئەو وە تەنانەت دینەکەی خۆتیش چونکە ئەگەر باش نەبوو ئەوە گومڕات دەکات و سەرت لێ دەشێوێنێت.

٣_ دوورکەوتنەوە لەتەماشاکردنی ئەو فلیمانەی کە تێکەڵاوییەکی زۆری کوڕان و کچانی تێدایە وە تەماشانەکردنی ئەو فلیمانەی کە ڕەواج بەعیشق و دڵداری و داوێن پیسی دەدەن وە دەبێت کتێب یان نامیلکەو گۆڤارو کورتە

---

(١٧) صحيح سنن أبي داود.

چیرۆکی عیشق و خۆشەویستی نەخوێننەوە چونکە وات لێ دەکەن ئەو تاوانەت بۆ حەلاڵ دەکەن و زۆر بەجوانی تورش و خوێ پێکراوەی بۆت باس دەکەن دواتر تۆش وا دەزانی شتێکی ئاساییەو تایبەتە بەژیانی خۆتەوە بۆیە پەنای بۆ دەبەیت و دەیخوێنیتەوە.

٤_ کاتە بەتاڵەکان وئەو کاتانەی کەبەتەنهای هەوڵ بدە بەشتێکی باش و سوود بەخش پڕی بکەرەوە یان هەوڵ بدە کتێبی پڕ لە زانست و نامیلکەی ئاینیی بخوێنەرەوەبۆئەوەی بتوانی بەباشی لەدینەکەت شارەزا ببیت و کەس نەتوانێت بەئاسانی بەسەر دینتدا زاڵ ببێت کۆمەڵە بیروڕایەکت فێربکات کەدوایی ئاکارو ڕەوشتیش تیا بچێت و تووشی تاوانی گەورەتر ببیت خوا پەنامان بدات چونکە ئەو کاتانە کە بەشتی چاك پڕت نەکردەوە دوایی شتی خراپت دێتە بەردەست و تۆش ناتوانی بەئاسانی خۆتی لێ لابدەی.

٥_ زوو ژنهێنان یاخود زوو شووکردن یەکێکە لەهۆکارە گرنگەکان بۆ دوور کەوتنەوە لەتووشبوون بەتاوانی عیشق و دڵداری چونکە گەر کەسێك هاوسەری نەبێت ئەوا خەڵکی هەوڵ دەدەن بەناوی خوازبێنی بوون بەهاوسەر دوارۆژ مسۆگەرکردن هەڵت دەخەڵتێنن و لەخشتەت دەبەن پێغەمبەری خوا

(ﷺ) له فەرموودەیەکدا پێمان دەفەرموێت : (يا معشر الشباب عليكم بالباءة فليتزوج فإنه أغض للبصر وأحصن للفرج)[١٨] .

واته "ئەی کۆمەڵی لاوان هەرکەسێك لەئێوە توانـای ژن هێنـانی هـەبوو ئەوا با ژن بهێنێت چونکه دەبێته هۆی داخستنی چاوو پاراستنی دامێن ".

له فەرموودەیەکی تر دیسانەوە پێغەمبەری خوا (ﷺ) دەفەرموێت : (إذا أتاكـم مـن ترضـون خلقـه ودينـه فزوجـوه، إلا تفعلـوا تكـن فتنـة في الأرض وفسـاد عريض)[١٩] .

واته " ئەگەر کەسێك لەئێوە هاته خوازبێنیتان و لەڕەوشـت و لـەدینی ڕازی بوون ئـەوا شـووی پێبکـەن ئەگـەر نـا ئـەوا فیتنـەو ئاشـووبێکی گـەورە بلاودەبێتەوە".

لەم فەرموودەدا ئاماژەکردنە بۆ ئەوەی کە گـەر کەسێك شـووی نـەکرد ئەوا لە دواییدا وای لـێ دێت پـەنا بۆکـاری ناشـەرعی و حـەرام ببـات لـەپێناو بەدەست هێنـانی ئارەزووەکانی.بۆیـە داوام لـەخوای گەورەیـە مـن وئێـوەش

---

(١٨) جامع الترمذي وصححة الشيخ ألباني.

[١٩] صحيح الجامع ، رقم (٢٧٠).

بەڕێگە پاك و چاکەکەی ئیسلام شاد بکات و دوورمان بخاتەوە لەتاوان و لەکاری خراپە.

مانای عیشق :

وەکو لەپێشدا ئاماژەمان پێکرد خۆشەویستی جیاوازە لەعیشق ، چونکە خۆشەویستی بەکاردەهێنرێت بۆخودا وە هەروەها بۆپێغەمبەرو هاوەڵان ، وە بەکاریش دەهێنرێت بۆ دایكو باوكو خوشكو براو دۆستو ڕەفیقان ...هتد، کەواتە خۆشەویستی گشتی یە ، بەڵام عیشق تەنها یەك جۆر دەگرێتەوە ، ئەویش بریتی یە لە پەیوەندی نادروستی لەنێوان کچو کوڕێکی بێگانەو نامەحرەمدا پێش پرۆسەی هاوسەرگیری .

بۆیە عیشق لەزمانەوانیدا بەمانای (خۆشەویستی لەڕادەبەدەر) (فرط الحب) دێت .

وە هەروەها سەبارەت بەمانای عیشق وتراوە : ئەو پەیوەندی یەیە کە لەنێوان دوو ڕەگەزی جیاوازدا هەیە.

وە وتراوە : ئەو سەرسام بوونەیە کە کەسی عاشق بۆ مەعشوقەکەی هەیەتی.

بۆیـە دەتـوانین بڵـێین : عیشـق بـریتی یـە لەکەوتنـە نـاو داوی پەیوەنـدی خۆشەویستی کوڕێك لەگەڵ کچێکی نامەحرەمدا.

بەڵام عیشق لەڕووی شەرعەوە پێ دەوترێت : (عشق الصور) ، واتە (عیشـقی وێنە) ، چونکە کەسی عاشق وێنەی مەعشوقەکەی لەمێشـكو دڵو دەروونیـدا دەکێشێتو هەردەم ئەوی لەبیرەو هەر بەدوای بینینی ئەودا وێڵە.

کەواتە لێرەدا بۆمان دەرکەوت کە دەکرێت بەعیشق بووترێت خۆشەویسـتی ، بـەڵام ناکرێـت بەخۆشەویسـتی بوترێـت عیشـق ، چـونکە عیشـق بەشـێکە لەخۆشەویسـتی ، وە عیشـق تـەنها بـۆ پەیوەنـدی سـۆزداری لـەنێوان دوو ڕەگەزی جیاوازدا بەکاردەهێنرێت ، بۆنمونـە ، دەکرێـت بووترێـت ئـەو کـوڕە عاشقی فلانە کچە ، وە دەکرێت وشەی عیشق لاببرێتو بوترێـت : ئـەو کـوڕە فلانە کچـی خـۆش دەوێـت ، بۆیـە هـەردوو شـێوازی بەکارهێنانەکـە لـەڕووی واتاوە تەواوەو بەهەردوو شێوەکەش بەکاردێت.

بەڵام ناکرێت بەخۆشەویستی بوترێـت عیشـق ، بـەپێی ئـەوەی خۆشەویسـتی وشەیەکی گشتگیرەو بۆ هەموو شـتێك بـەکاردەهێنرێت ، بۆنمونـە ، دەکرێـت بوترێت ئەو گەنجە خودای گەورەی خۆش دەوێت ، بەڵام ناکرێ بوترێـت ئـەو گەنجـە عاشـقی خـودا بـووە ، چـونکە ئـەو وتـەیـە ئەوپـەڕی بەدڕەوشـتی یـە

بەرامبەر بەپەروەردگار ، سەرەڕای ئەوەی ئەو وشەیە لەلای هەڵگرانی پەیڕەوی تەسەوف بەکاردەهێنرێتو بەهیچ جۆرێکیش بیر لەواتاو مەبەستەکەی ناکرێتەوە ، خودای گەورە پەنامان بدات ، هەروەها دەکرێت بووترێت ئەو گەنجە پێغەمبەری خودای (ﷺ) خۆش دەوێت ، یاخود دایکی خۆش دەوێت ، یاخود باوكو خوشكو براكانی خۆش دەوێت ، بەلاَم هیچ مەنتیق نیە بوترێت عاشقی پێغەمبەر (ﷺ) بووە ، وە عاشقی دایكو باوكو خوشكو براكانی بووە ، چونكە ئەو كاتە لەڕووی واتایی یەوە دەبێتە هەڵە ، چونکە ئێمە لەکاتی نوسینی هەر ڕستەو دەقێکدا پێویستە ڕەچاوی دوو لایەن بکەین ، گەر یەکێکیان هەڵەبوو ئەوا ئەوی دیکەشیان سودی نامێنێتو بەهەڵە حسێبی لەبۆ دەکرێ ، هەربۆیە مەرجە ئەو دوو خاڵە لەخۆبگرێت ، ئەوانیش :

أ_ لایەنی ڕێزمانی.

ب_ لایەنی واتایی.

بۆیە لەوە زیاتر حەزناکەم بچمە نێو بابەتی واتاییو ڕێزمانی یەکانەوە ، بەلاَم هەر ئەوەندە حەزمکرد زیاتر خوێنەر بەوە ئاشنابکەم کە وشەی عیشق تەنها بۆ ڕەگەزی بەرامبەر بەکاردەهێنرێتو وە تەنها ماوەیەکی

دیاریکراویشی هەیە ، ئەویش تاکو پێش مارەبڕین ، ئـەگینا دوای مـارە بـڕین ڕاستەوخۆ دەبێت وشەکە بگۆڕدرێت و بکرێت بەپەیوەندی خۆشەویـستی نـەك عیشقبازی.

حوکمی عیشق لەئیسلامدا :

ئـایینی پـیرۆزی ئیسـلام بەوپێیـەی کـە کۆتـا ئایینـەو هـەموو ئـایین و کتێبـەکانی پـێش خـۆی نەسـخکردۆتەوە ، وە پێغەمبـەری خـوداش (ﷺ) دواهەمین پێغەمبەرەو دوای ئـەو کەسـی دیکـە نایـەت تـاوەکو شـەریعەتێکی دیکـە دابرێـژێت و خـەڵکیش بیکەینـە مەنهـەج و پرۆگرامـی ژیـانی خۆیـان ، کورتەی ئەم وتەیەی من لەوەدا خۆی دەبینێتەوە کە گەر کردارێك هەبێت لەم ژیانەدا ئەوا مەحاڵە ئیسلام ئاماژەی پێنەکردبێت و حوکمی لەسەری نـەدابێت ، وەکـو لەزۆربـەی کتێبـە فیقهـی یەکانـدا هـاتووە کـە گاورێـك پرسـیار لـە سەلمانی فارسـی دەکـات و پێـی دەڵێـت ئایـا ئێـوە پێغەمبەرەکـەتان هـەموو شـتێکی فێرکـردوون ؟ ئـەمیش پێـی دەفـەرموێت بـەڵێ ـ تەنانـەت چـوونە سـەرئاوو چـۆنێتی خۆپاککردنەوەشـی فێرکـردووین ، لەبـەر ئـەوە مەحاڵـە حوکمێکی وەکو عیشق کـە دەبێتـە هـۆی ئـەوەی خاوەنەکـەی بکەوێتـە نـاو تاوانی داوێن پیسی و سنوور بەزاندنی ڕەفتارو دروستکردنی کێشەو شیرك بـۆ

خودا دانانو ....هتد ، وه گەلێك تاوانی دیکه ، بەلاّم باس نەکرابێت ، بۆیه گومانی تێدا نیه که حوکمێکی ڕوونو ئاشکرای هەیه لەلای ئیسلامو زانایان بەپێی مروری زەمەن هەر قسەیان لەسەر کردووەو گەر بڕوانینە فەتواکانیان دەبینین زۆربەیان وەهایان لێکردووە بەکلیلی دەرگای تاوانه گەورەکان وەکو (زینا) وەسفیانکردووە ، بۆیه حوکمی عیشق حوکمێکی گەورەیه چونکه بەشێکه لەئارەزوو پەرستی ، خودای گەورە لەقورئاندا دەفەرموێت : ﴿أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ﴾[٢٠] .

هەروەها خودای گەورە کاتێك لەقورئاندا فەرمان بەنێرو مێی ئیماندار دەکات بەوەی که دەفەرموێت : ﴿ قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ﴾[٢١] .

وه لەئایەتێکی دیکەدا خودای گەورە فەرموویەتی : ﴿ وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ ﴾[٢٢] .

ئایا ئەوە فەرمانێکی ڕووبەڕوو ڕاستەوخۆ نی یه ؟ ئایا کافی نیه بەوەی تەنها بەیەکێکیشیان بێت دەبێت کاربکرێت ؟ ئیدی برای خۆم حیکمەت

---

(٢٠) سورة (الفرقان) ٤٣.

(٢١) سورة (النور) ٣٠.

(٢٢) سورة (النور) ٣١.

لەوەیدا چی یە کە مرۆڤ بەدوای شتی پڕو پوچو بێ بەڵگە دەگەڕێت بۆئەوەی ئارەزووە خراپەکانی پێ تێر بکات ؟ یاخود ئەوە چ فەلسەفەیەکە کاتێك دەوترێت : ئەگەر وا بوو وا بوو ....؟؟. کۆمەڵێك وتەی ناشیرینت ئاراستە دەکا، وە بۆئەوەی تەنها عیشقەکەی بۆحەلاڵ بکەی دەیان شتی بێ کەڵکت بۆ دەهێنێتەوە ، لەو کاتەشدا برا ئازیزەکەم ، خوشکە ئیماندارەکەم شەرعی ئیسلام هەر چارەسەری بۆ داناوی ، دەزانی چی یە؟ پێغەمبەری خودا (ﷺ) دەفەرموێت : (لم ير للمتاحبين مثل النكاح)[٢٣] .واتە " نەبینراوە وەکو مارە بڕینو هاوسەرگیری بۆ خۆشەویستان " ، کەواتە وەڵامەکەت بەڕوونی دەست کەوت ، ئەویش ئەوەتا ، برا ئازیزەکەم بچۆرە خوازبێنی کچەکەو مارەی بکە ، بێ ئەوەی پێشتر هەوڵی مەوعیدو چاوپێکەوتنو ڕابواردنو چوونە دەرەوەو پەیوەندی شەوانەو نامە بێ ماناکانتان لەگەڵ یەکتریدا بگۆڕنەوە ، چونکە چارەسەری ئەو خۆشەویستی یەی کەتۆ پێم دەڵێی تەنها مارەکردنە ، دیسانەوە پرسیارێکی دیکە دێتە ئاراوە ئەویش ئەوەیە کە ، گەر ماڵی کچەکە ڕازی نەبوون ؟ برا ئازیزەکەم دەتوانیت چەند جارێك بچیتە خوازبێنی بەشێوەیەکی شەرعی ، وە ئەگەر هەر نەبوو ئەوا دەیان کچی دیکە هەیە ، گەر تۆ ڕاست دەکەی چۆن سەرەتا بەدڵت بووە ئێستاش بەئاسانی لەدڵت

(٢٣) صحيح الجامع ،رقم (٥٢٠٠).

دەریبهێنە بێ ئەوەی سەر لەخۆتو ماڵەوەش بشێوێنی ، وە بەهەڵەش لێم تێمەگە نەم وتووە : گەر پەیوەندیتان هەبێت ، بەڵکو باسی ئەوە دەکەم گەر ڕەوشتو ئایینی کچێکت بەدڵ بوو بێ پەیوەندی دروستکردنو تلیفۆنو میسجو دەیان شتی بێ مانای دیکە.

هەروەها برا ئازیزەکەم ، خوشکە بەڕێزەکەم ، ئێستا من پرسیارێکتان ئاراستە دەکەم ، ئایا چۆن وەڵامم دەدەنەوە؟ ئایا سەرەتای عیشق چۆن پەیدا دەبێت ؟ ئایا لەنەزەرەوە پەیدا نابێت ؟ کەوابوو شتێك بەتاوان پەیدابووبێت ئەوا حوکمەکەی تاوانەو لەئیسلامدا حەرامە ، خودای گەورە لەئایەتێکدا دەفەرموێت : ﴿إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا﴾(٢٤) .

وە خودای گەورە دەفەرموێت : ﴿يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ﴾(٢٥)

وە پێغەمبەری خودا (ﷺ) بەعەلی کوڕی ئەبو تالیبی فەرموو: (يا علي لا تتبع النظرة النظرة فإن لك الأولى وليست لك الآخرة)(٢٦) .

---

(٢٤) سورة (الإسراء) ٣٦.

(٢٥) سورة (غافر) ١٩.

(٢٦) حسنه العلامة الألباني في سنن أبي داود برقم (٢١٤٩) ، وفي الجامع الترمذي برقم (٢٧٧٧) .

سەرەڕای ئەوەی هەموو ئەمانەم خستە ڕوو بۆیە پێویست بەشتی دیکە ناکات ، چونکە وەکو وتراوە " کەسی ئەهلی ئەهواو و نەخۆش سەدان بەڵگەشی لەبۆ بهێنیتەوە هێشتا هەر بڕوای پێی نیە ، بەڵام لەبەرامبەردا کەسێك کە بەدوای هەق و ڕاستی یەکاندا بگەڕێت ئەوا تەنها بەڵگەیەکی بەسە ".وە لێرەدا چەندین ئایەت و فەرموودەی صەحیحم خستۆتە ڕوو جگە لەوە ئیدی ئەوە دەڵێم (وما على الرسول إلا البلاغ المبين).

وتەی زانایان دەربارەی عیشق :

شەیخی ئیسلام ئیمام ئیبنو تەیمییە (ڕەحمەتی خودای لێبێت) دەربارەی عیشق فەرموویەتی : " عیشقکردن لەگەڵ کەسێکی بێگانەو نامەحرەمدا تاوانێکی هەیە مەگەر خودا بیزانێت چەندە ، وە عیشق لەو نەخۆشی یانەیە کە دینی خاوەنەکەی وێران دەکات ، دوای ئەوەش مێشکی ناهێڵێت و لاشەشی وێران دەکات "[٢٧] .

(٢٧)مجموع الفتاوى (١٠/١٣٢).

هەروەها ئیمام ئیبنولقەیم (ڕەحمەتی خودای لێبێت) فەرموویەتی : " ناكرێت لەدڵێكدا خۆشەویستی پەروەردگاری بڵندو عیشـقی ئافرەتێـك كۆبكرێتـەوە ، چونكە ئەو دووانە زۆر پێچەوانەی یەكترن‌و دژی یەكتریش دەوەستنەوە ".

هەروەها یەكێك لەپیاوچاكان فەرموویەتی : " گەر تووشی تاوانێك ببم لـەلام باشترە وەكو لەوەی تووشـی عیشـقی ئافرەتێـك بم ، چـونكە عیشـقەكە دڵـم بەندایەتی دەكات‌و وە دووری دەخاتەوە لەزیكرو یادی خودا ".

هـەروەها ئیمـامی ئـیبن عبـدالبر فەرموویـەتی : پرسـیاركرا لەچـەند دانایـەك دەربارەی عیشق ؟ ئەوانیش فەرموویان : "عیشق كاری دڵێكی بەتاڵە".

بۆیە ئەوەندەش لێرەدا كافی یە بۆ ئەوەی مشتێكی نوسین كە لەخـەربارێكی كتێبخانە ئیسلامی یـەكان بەدەسـتم گەیشـتووە بـڵاوی بكەمـەوە ، بـەهیوای ئەوەی خودای تاك‌و تەنها لـێم وربگرێـت‌و نیـەتم پـاك‌و ئـیخلاص بكـات لـەبۆ كرداری چـاك‌و بەسـود ، وە مـن‌و ئێـوەش دووربخاتـەوە لەهـەموو كردارێك‌و گوفتارێك كە خۆی پێی ڕازی نی یە .

زیانەکانی عیشق :

لێرەدا بەکورتی باسی هەندێ لەزیانەکانی عیشق دەکەین‌و جەخت دەکەینەوە لەسەر ئەو خاڵانەی کە لەمڕۆدا لەناو کۆمەڵگای کوردەواری دا بەدی دەکرێت ، بێ ئەوەی بگەڕێینەوە سەر هەندێ باس کە بوونی هەیە لەوڵاتانی دیکەو دەتوانین دەیەها نمونەی زیندوو لەوبارەیەوە بهێنینەوە ، بەڵام بەمەبەستی گەیاندنی پەیامەکان‌و خوێندنەوەی حاڵی حازری ئەو تاوانە لەم ناوچەیەدا تەنها سەرخاڵەکان باس دەکەین‌و ئاماژە بەو زیانانە دەکەین کەتووشی کەسی عاشق دەبێت یان تووشی مەعشوق ، ئەوانیش :

١_ دوورکەوتنەوە لەخۆشەویستی خوداو کەوتنە ناو داوی خۆشەویستی بەندە.

٢_ زۆربەی کات مرۆڤ تووشی شیرك دەبێت‌و بەو شێوەیەش تووشی گەورەترین تاوان دەبێت ، گەر بەو شێوەیەش بمرێت‌و تەوبەی لەسەرنەکات ئەوا سزای ئاگری دۆزەخی تووش دەبێت.

٣_ عیشق‌و دڵداری گەورەترین هۆکارن بۆئەوەی لاوان بەهۆیەوە تووشی یەکێکی دیکە لەتاوانە گەورەکان ببن ، ئەویش زینایە ، کە دەبینین زۆربەی

زۆری ئەوانەی خەریکی ئەو کارە خراپەن تووشی زینا هاتوون ، مەگەر کەسێك خودای گەورە ڕەحمی پێ کردبێت.

٤_ ئەو کەسانەی کە ئەو کارە ئەنجام دەدەن ڕۆژانە تووشی سەدان یاخود هەزاران نەزەرو توماشاکردنی حەرام دەبن.

٥_ عیشق و دڵداری یەکێکن لەو هۆکارانەی کەمرۆڤ تێکەڵ ببێت لەگەڵ ڕەگەزی بەرامبەرداو وەگومانی تێدا نیە هەموو ئەو کاتانەی کەپێکەوە بەسەری دەبەن بەتاوان و خراپەکاری بۆیان دەژمێردرێت جا چ بەشێوەیەکی ڕاستەوخۆ بێت کەپێکەوە بوەستن لەشوێنی گشتی یاخود تایبەتی ، یاخود چ لەڕێگەی مۆبایل و تلیفۆن و چاتی پێگە ئینتەرنێتەکان بێت ، چونکە هەو ئەمانە اری حەرامن و بەتاوانیش دەژمێردرێن لەبۆ لاوان جا چ کوڕ بێت یاخود کچ.

٦_ عیشق هۆکارێکە بۆ لەدەستدانی ڕەوشت و بەها پیرۆزەکانی ئیسلام ، چونکە ئەو پلەو پایە گرنگەی کە ڕەوشت هەیەتی لەئیسلامدا عیشق نایهێڵێت ، لەبەر ئەوەی پەیوەندی یەکی نادروست پەیدا دەکت لەنێوان کچ و کوڕێکی نامەحرەمدا لەکاتێکدا ئیسلام ڕێگەی بەو پەیوەندی یە نەداوەو پێی ڕازی نیە.

٧ـ عیشق هۆكارێكە بۆ لەناوچوونی بەهاو ڕەوشتە كۆمەڵایەتی یەكان ، چونكە كۆمەڵێك گەر ابەند بێت بەڕەوشتە ئایینی یەكانەوە هیچ كات ڕێگا بەوە نادات ئەندامانی ئەو كۆمەڵگایە پەیوەندی ناشەرعیو نادروست ببەسترێت پیش مارەبڕین ، چونكە دەبێتە هۆی پچڕانو لەناوچوونی ئەو پەیوەندی یەی كە لەنێوان ئەو دوو بنەماڵەیەدا هەیە.

٨ـ هەندێ جار پەیوەندی عیشقو دڵداری كوشتنو شەڕو ئاژاوەی لێ دەكەوێتەوە ، بەمەش لەبەر كارێكی بەد ڕەوشتی چەندین كەس لەهەردوو بنەماڵەی كوڕەكەو كچەكە دەكوژرێن كە خۆی لەخۆیدا كوشتنی مرۆڤ یەكێكە لەتاوانە هەرە گەورەكان.

٩ـ یەكێكی تر لەزیانەكانی عیشق پچڕانی پەیوەندی خێزانی یە ، لەبەر ئەوەی كە پیاوێك ژنی هەیەو لەو ساتەشدا پەیوەندی ناشەرعی لەگەڵ كەسێكی دیكەدا بەناوی عیشقو خۆشەویستی دەبەستێتو بەو هۆیەشەوە دوای ئاگابوون لەلایەن خێزانەكەیەوە تەڵاقو لێك جیابوونەوەی لێ دەكەوێتەوە ، جگە لەوەش منداڵو نەوەكانیشی بێ نازو بێ كەس دەبن بەوەی كەسێك نی یە بەچاكی چاودێرییان بكات لەكاتێكدا كە بوكیان ئەوە ڕەوشتی بێت دەبێت چۆن ڕەوشتێك فێری منداڵەكانی بكات ، وە

بەپێچەوانەشەوە بۆ ئافرەتانیش هەر ئەو زینەی هەیە کە کاتێك مێردی کردووە بەڵام خەریکی عیشقبازی یە لەگەڵ کەسێکی دیکەدا.

١٠_ کۆتا خاڵ لەسەر زیانەکانی عیشق ئەوەیە کە دەبێتە هۆی نەمانی دڵنیایی‌و پاکێتی چ لای کوڕان بێت یاخو کچان ، چونکە دایك‌و باوك زۆر دڵنییان لەڕەوشتپاکی کچ‌و کوڕەکانیان بەڵام کچان‌و کوڕان ئەم هەلە دەقۆزنەوەو لەگەڵ ئەوەشدا خیانەت لەو ڕێزو دڵپاکی یەی دایك‌و باوکیان دەکەن‌و ڕەوشتییان بەو کارە نابەجێیە دەدۆڕێنن ، ئەمەو دەیان خاڵیتر کە لەم کوردستانەدا بوونی هەیە لەئەنجامی یشق‌و دڵداری دا لاّم ئەوەندە باشە بۆناساندن‌و ڕوونکردنەوەی ئەو زیانانەی کە لەعیشق‌و دڵداری یەوە سەرچاوەی گرتووە ، بۆیە داواکارم پەروەردگاری مەزن‌و خاوەن ڕەحم بمانبوورێت‌و لەو زیانانەش بەدوورمان بگریت.

گفتوگۆیەکی هێمنانە لەگەڵ (قانع خورشید) .

سەرەتا پێم خۆشە ئەوە بڵێم منو قانع خورشید نە لەدوورو نە لەنزیکیشەوە یەکتری ناناسین ، بەڵکو هەر ئەوەندەیە کە من دوای ئەوەی خوێندنەوەیەکی تێروتەسەلم کرد لەبۆ یەکێك لەڕەشنوسەکانی بەناوی (عیشق لەنێوان عەقڵو ئاییندا)و بۆم دەرکەوت کە ئەو ڕەشنوسە کەمو کوڕی یەکی زۆری تێدایەو سەرەڕای ئەوەش دەبینم کە کاکی ڕەشنوسکار پشتی بەکۆمەڵە بەڵگەیەك بەستووە کە هیچیان نابنە هۆکاری ئەوەی کە عیشق لەئیسلامدا حەلاڵ بکەنو لەگەڵ ئەوەشدا گەر بەجوانی بڕوانینە ئەو کتێبە دەبینین قانع خورشید زیاتر باسی عیشق دەکات بەشێوەیەکی عەقڵیانەو دوور لەڕاوبۆچوونی شەرعی ، وە گەر کەسێکیش حەزیکرد بۆدڵنیابوون ئەوا لەگەڵ هەمووخاڵێکدا ژمارەی لاپەڕەکەم نوسیوە بۆ ئەوەی کەسێك حەزیکرد بەدوایدا بگەڕێتو بەراوردێك لەنێوان هەردوو نوسینەکەدا بکات ، بەلاَم تکام وایە کە خوێنەران بیَ ئەوەی بگەڕێنەوە بۆ بەڵگەکان هەر لەخۆوە توندڕەو نەبنو وتەی نابەجیَ نەدرکێنن تاوەکو شتەکانیان بۆ ڕوون دەبێتەوە بەپشتیوانی خودای مەزن ، بۆیە بەپشتیوانی خودا لەچەند خاڵیکدا وەلاَمی چەند بەشێکی کتێبەکە دەدەمەوە بەو هیوایەی چیدی خوێنەری کورد نەکەونە هەڵەوە سەبارەت بەحوکمی عیشق لەگەڵ حوکمی خۆشەویستی دا

هەروەها بۆئەوەی هەموو ئەو هەڵەو کەموکورتیانە چارەسەر بکرێن کە لەدوو توێی پەرتوکە کوردی یەکاندا بەدی دەکرێن سەبارەت بەحوکمی خۆشەویستی و باسەکانیان.

بۆیە لێرەدا بەچەند خاڵێکی کورت و پوخت وەڵامی ئەو ڕەشنوسەو نوسەرەکەی دەدەمەوە گەر خودا ویستی لەسەر بێت بەڵام درێژەی پێنادەم لەبەر ئەوەی ئەو ڕەشنوسە نەك ئەم بەشە نامیلکەیە بەڵکو پێویست دەکات بەکتێبێکی گەورە وەڵام بدرێتەوەو بۆ خوێنەرو ڕەشنوسکاریش ڕونبکرێتەوە کە حوکمی عیشق و داوێن پیسی چی یە لەئیسلامدا ، وە خاڵەکانیش بریتین لە :

١_ قانع خورشید لەنوسینەکەیدا هیچ جیاوازییەکی نەکردووە لەنێوان (عیشق و خۆشەویستی) چ لەڕووی واتاوە بێت ؟ یان لەڕووی جۆرەوە ؟ یان لەڕووی حوکمی شەرعییەوە ؟ هەموو ئەمانەی تێکەڵ بەیەك کردووە لەهەر شوێنێکدا ویستبێتی زاراوەی (عیشق)ی بەکارهێناوەو لەبەرامبەریشدا هەر شوێنێك کە درێژەی پێدابێت زاراوەی (خۆشەویستی و ئەوین)ی بەکارهێناوە ، کتێبەکەش بەدرێژی لەئەلفەوە بۆ یاء شایەتحاڵی ئەم قسەیەی منە ، ئەمەش خۆی لەخۆیدا زوڵمێکی گەورەیە دەرهەق بەو دوو زاراوە ، چونکە

گەر بێتوو ئێمە بەیەك واتا تەماشای ئەو دوو زاراوەیە بکەین ئەوا توشی هەڵەیەکی زۆر گەورە دەبین ، بۆنمونە کەسێکی ئیماندار خودای گەورەی خۆش دەوێت ، ئایا دەکرێت بڵێین عاشقی خودا بووە ؟ بێگومان نەخێر ، چونکە ئەو بیروباوەڕە هی ئەو کەسانەن کە ئینتیماو نزیکییان لەبۆ سۆفیگەرێتی هەیە ، ئەمەش بێگومان پەیوەندی بەخواپەرستی یەوە هەیە ، گەر کەسێکیش خودا پەرستی بکات پێویستە بەڵگەی هەبێت تاوەکو بزانێت چۆنو بەچی شێوەیەك ئەو خوداپەرستییە ئەنجام دەدات ، بۆیە دەپرسم ئایا لەهیچ ئایەتێکی قورئاندا خودای گەورە فەرموویەتی پێغەمبەرانو ئەولیاو پیاوچاکان عاشقی منو منیش بەهەمان شێوە عاشقی ئەوانم ؟! بێگومان نەخێر چونکە هیچ ئایەتێکی لەو جۆرەمان نیە ، هەرکەسێك بەویستو مەبەستو مێشکی خۆی تەفسیری ئایەتەکان بکات بێ ئەوەی بگەڕێتەوە بۆ فەرموودەو تەفسیری هاوەڵان ئەوا بێگومان توشی گومڕایی دەبێتو لەڕێگا ڕاستەکەی ئیسلامیش دوور دەکەوێتەوەو نەك هەرخۆشی بەڵکو کەسانی دەوروبەریشی توشی گومڕایی دەکات ، یاخود پرسیارێکی دیکە ، دەکرێت بوترێت کەسێك عاشقی دایكو باوکی بووە ؟! بێگومان ئەمیش وەڵامەکەی هەر نەخێرە ، چونکە وەکو لەمانای عیشقدا باسمانکرد کە عیشق لەو خۆشەویستی یە لەڕادەبەدەرە پێکهاتووە کە لەنێوان کوڕو

کچێکدایە ، کەواتە بۆمان دەرکەوت کە واتاو مەبەستی عیشق زۆر دوورە لەواتاو مەبەستی خۆشەویستی . بۆیە ڕەشنوسکاری ناوبراو لەهیچ کام بەشەکانی ئەو کتێبەدا جیاوازی نەکردووە لەنێوان ئەو دوو وشەیەدا ، بۆ زانیاری بەڕێزیشتان دەتوانن ئەو کتێبە بەدرێژی بخوێننەوە.

٢_ ڕەشنوسکار نوسیویەتی " ئەم بابەتەی بەردەستی جەنابت شتێکی گەورە نیە ، بەلاَم تازەیە ، تازەیە ... لەبەر ئەوەی لەناو ئیسلامیەکاندا کەم کەسانێکن ئەوانەی جورئەتی وروژاندنی بابەتێکی وەهایان هەیە ، ترسان لەقسەی خەڵكو لەو بیروڕا ناتەواوانەی لەکۆمەڵگەدا جێگیربوونە وای لەزۆر دیندار کردووە سەرەڕای زانینی ڕاستیو هەقیقەت دەمی خۆی بگرێتو بانگی بۆنەکات "[١].

لێرەدا دوو خاڵ هەیە پێویستە نوسەری ئەو کتێبەو خوێنەری بەڕێزیش ئاگاداربکرێنەوە ، ئەوانیش :

أ_ ئەو وتەیە بەشی سەرەتاکەی زۆر تەواوە ، چونکە لەناو ئەهلی سوننەو جەماعەتدا کەم کەس هەیە هەستێت بەحەلاَڵکردنی کاری فاحیشەو بەد ڕەوشتی لێرەدا مەبەستم عیشقەکەی نوسەری بەڕێزە چونکە لەخاڵەکانی

---

[١] (عیشق لەنێوان عەقڵو ئاییندا) ، لا ١٧.

دواتردا دێمە سەری بەپشتیوانی خودا بەوەی چۆن جەنابی نوسەر عیشقی بەلاوە پەسەندە ، نەك هەر ئەوەندەش بەڵكو ئیددیعای شەهیدبوونیش دەكات بۆكەسانێكی عاشیق كە بەمەعشوقەكەیان نەگەن ! بەڕاستی سەیرە ، دیسانەوە ڕاست دەكات ، چونكە لەم سەردەمەداو تەنانەت پێشتریش لەناو ئەم میللەتە كوردە ئیسلامە فەقیرەی ئێمەدا هیچ كەسێكی ئیماندار نەیتوانیوە بەویستی خۆیو بەبێ ئەوەی پشت بەیەك ئایەت یاخود بەیەك فەرموودەی دروست ببەستێت لەبۆ حەلاڵكردنی عیشق !! بەڕاستی هەموو ئەم وتانە وەستانی دەوێت تابەجوانی لەماناكەی تێبگەین ، بەڕاستی نوسەر خۆی بەخاوەن جورئەت دەزانێت لەبەرامبەر بەوەی عیشقی بەحەلاڵ زانیوە ، گومانی تێدا نیە ئەو نوسینە دەبێتە هۆی والاكردنی چەندین دەرگای دیكە لەبۆ چوونە ژوورەوەی دەیەها تاوانی بچووكو گەورەی تر بەبێ ئەوەی خەڵكی بەخۆی بزانێت ، خەڵكیش بەو شێوەیەی ئێستاو بگرە زیاتریش گومڕا دەبێت ، هەرئەوەندە بەسە بۆئەوەی بەكورتی وەڵامی بدرێتەوە.

ب_ ئەو وتەیە دەبینین بەشی كۆتایی نوسینەكە قسەی نابەجێی تێدایە لەبۆ خاوەن زانستە شەرعییەكانی ئەم میللەتە لەگەورەوە دەست پێبكە تاوەكو بچوكترین كەس ، چونكە ئەو پێی وایە ئەو عیلمە ناعیلمەی كەوا جەنابی دەیزانێت خەڵكی دیكەش دەیزانێت بەڵام دەترسێتو لەخەڵكی دەیشارێتەوە

، بەڵام کاکە قانیع ناترسێت و بەجورئەتەو باسی حەڵاڵی عیشق دەکات !!! بەڕاستی ئەمە تانەیە دراوەتە پاڵ ئەهلول عیلمی ئەم وڵاتە ، چونکە گەر نوسەر ڕاست بفەرموێت ئەوا سێ یەکی کوردستان لەڕۆژی دوایی دا توشی لێپێچینەوە دەبن سەبارەت بەوەی چۆن زانیویانە کەعیشق حەڵاڵەو بەحەڵاڵیان دانەناوە؟؟! بۆ تەنها قانع خورشید وتەی هەقی درکاندووەو عیشقی بەحەڵاڵ زانیوە بەڵام ئێوە ترساون و وتەی هەق و ڕاستیتان نەدرکاندووە ؟؟!! ، بۆیە کاکە قانیع دەبێت لەکاتی نوسینی هەر وشەیەکدا بەباشی لێی بکۆڵێتەوەو بزانیت چی دەنوسیت بۆیە پێت دەڵێم گەر مەبەستت ئەوە نەبووە لەنوسینەکەتدا ئەی ئەو دێڕە چ مانایەکی هەیە ؟! چلۆن لەبۆ تێگەیشتنمان ڕاڤەو تەفسیری دەکەیت ؟؟ بۆیە خوشکە بەشەرمەکانم ، برا ئیماندارەکانم گەر کەسێك ویستی هەندێ شتتان لەبۆ حەڵاڵ بکات ئەوا شەرم مەکەن و دەستەوسان ڕامەوەستن یەکسەر پێی بڵێن دەقێکمان بۆ بهێنەرەوە لەقورئان ، یاخود فەرموودەیەکی صەحیحمان بۆ بهێنەرەوە ، یاخود فەتوایەکی زانایانی ئەهلی سوننەو جەماعەتمان بۆ بهێنەرەوە ؟ گەر نەیبوو ئەوا پێویستە وتەکانی بەلاوە بنێیت ، دەنا سەرت لەئاگری دۆزەخەوە دەردەکات خودای گەورە منو ئێوەو ڕەشنوسکاریش لێی بەدوور بگرێت .

٣_ گەر تەماشای لاپەڕە (٢١_٢٢) بکەین دەبینین کۆمەڵێك وتەی تێدایە بەڕاستی جێگای سەرسوڕمانە ، وەکو نوسیویەتی " دەکرێتو گونجاویشە مرۆڤی دیندارو مولتەزم شەیداو عاشق بێت بەبێ ئەوەی موسوڵمانێتیەکەی لەکەدار بێت "!!!!.

منیش دەڵێم " ئەمە چ جۆرە ئیلتیزامێکە کە جەنابت باسی لێوە دەکەی ؟ نەدەکرا لەبۆ سەلماندنی وتەکانت نمونەیەکمان لەبۆ بهێنیتو تاکو وتەکانت بەهۆیەوە شی بکەیتەوە؟ دیسانەوە نەدەکرا باسی پێغەمبەر (ﷺ)و هاوەڵانیت بکردایە کە چۆن عاشق بوونەو لەکاتێکیشدا وابەستە بوونە؟ ئەگەر شتی واشمان لەبەردەستدا نیە ئەی چۆن بەڕێزت شتی وا لەخۆوە دەڵێیت ؟! چونکە بەڕاستی شتێك نابێت بوترێتو بنوسرێتو بەحەلاڵ دابنرێت گەر بەڵگەیەکی ڕوونو ئاشکرات لەبەردەستدا نەبێت".

هەر بۆیە دیسانەوە دەیڵێم بەهیچ شێوەیەك نەبینراوەو نەبیستراوە کە کەسێك لەخوداترس بێتو دڵی پەیوەست بێت بەمزگەوتو وابەستە بێت ، لەبەرامبەریشدا عاشق بێتو کچێك دڵی داگیربکاتو هەر خەریکی کاری خۆشەویستی بن بەڕاستی ئەمە سەد دەر سەد پێچەوانەی یەکترنو پێکەوە ناگونجێن ، یاخود هەر جەنابی لەلاپەڕە (٢١)دا ئاماژەی بۆئەوە کردووە کە

"گەر بوترێت عیشق لەئیسلامدا حەرامە ئەوا خەڵكی واز لەئیسلام دێنێت ، بۆیە نابێت وا بوترێت بۆئەوەی خەڵكی ئیسلام بێت و عاشقیش بێت".

ئەمەش دیسانەوە یاسایەكی هەڵەیەو پێچەوانەی شەرعی ئیسلامە ، چونكە گەر بەپێی ئەو قسەیەی تۆ بێت ئەوا نابێت ئێمە ڕۆژانە بڵێین "تكایە كەس نەزەر نەكات " یاخود " تكایە كەس مەی نەخواتەوە " یاخود " تكایە كەس جگەرە نەكێشێت" یاخود " تكایە كەس ....هتد". چونكە ئەم شتانەش كۆمەڵێكی زۆر لەموسوڵمانان ئەنجامی دەدەن ، ئایا ناكرێت ئەمانە بوترێت چونكە دوای ئەو جۆرە كەسانە لەئیسلام دوور دەكەونەوە ! ! ! یان دیسانەوە ئەمیش بەڵگەیەكی عەقڵی جەنابتەو دەتەوێت بەسەر ئیسلام و موسوڵماناندا تەتبیقی بكەیت ، دەنا هیچ بەڵگەیەكت پێ نیە لەبۆ حەڵاڵكردنی عیشق ، وە لەگەڵ ئەوەشدا هیچ بەڵگەیەكی دیكەت بەدەستەوە نیە بۆ ئەوەی كەس باسی حەرامێتی عیشق نەكات ، بۆچی ؟ لەبەر ئەوەی خەڵكی دوایی واز لەئاینی ئیسلام دەهێنن ؟ وەڵاهی برا ئازیزەكەم گەر لەم سەر ڕووی زەمینە هەر هەموو بەمن و تۆشەوە موسوڵمان بین ئەوا هیچ لەموڵكی خودا زیاد ناكات ، وە گەر ئەم سەر زەمینە بەمن و تۆشەوە خودا پەنامان بدات بێباوەڕ بین ئەوا هیچ لەموڵكی خودا كەم ناكاتەوە ، ئیدی چۆن من لەبەر قسەی بێ مانای خەڵكی نەزان واز لە ئەمر بەچاكەو نەهی لەخراپە بهێنم ؟.

بۆیە برا خۆشەویستەکانم خوشکە ئازیزەکانم گەر ئێمە بۆحەلاڵکردنی شتە حەرامەکان موسوڵمان بوینە ئەوا دینی خودا زۆر لەوە گەورەترە کەسانی وا ئیددیعای ئیسلامەتی بکەن بۆیە تکام وایە منو نوسەری بەڕێزو ئێوە ئیمانداریش هەوڵ بدەین دینە پاکەکە وەکو خۆی بگەیەنینو لەلۆمەی لۆمەکارانیش بەهیچ شێوەیەك نەترسینو هەولێش بۆڕازیکردنی هیچ کەس نەدەین غەیری خوداو دینەکەی نەبێت بەپشتیوانی خودا.

٤ _ هەروەها کاکە قانیع نمونەیەکی هێناوەتەوە بەبەڵگە ئەویش ئەوەیە کە " ئەبو سائیبی مەخزومی ڕۆژێکیان خۆی بەپەردەی کەعبەدا هەڵواسیبوو دوعای دەکردو دەی فەرموو : خودایە ڕەحم بەعاشقان بکەیت ، دڵیان بەهێزبکەیت ،وە دڵی مەعشوقەکانیان بەرامبەر سۆزدار بکەیت ، بۆیە پێیان وت : ئەوە چ دەڵێیت ؟؟! وتی : سوێند بەخودا دوعاکردن بۆعاشقان خێرترە لەعومرەیەك کە لە (جیعرانەوە) بێیت بۆی "[٢] .

بەڕاستی من تێناگەم کە کاکی ڕەشنوسکار مەبەستی چی یە لەباسکردنی ئەم نمونە بێ ماناو بی مەنتیقە ؟ چونکە نەك هەر وتەیەکی نابەجێو باتڵە بەڵکو لەوانەشە توشی تاوانێکی گەورەش بێت ، لەبەر ئەوەی زانینی خەیرو

---

[٢] (عیشق لەنێوان عەقڵو ئاییندا) ، لا ٣٨.

حوكمەكانی تەنها خوداو پێغەمبەر (ﷺ) باسیان لێوەكردووە ، ئیدی نازانم ئەو نا زاناو ناعاریفەی كەتۆ بەبەڵگە دەیهێنیتەوە لەچ سەرچاوەیەكەوە ئەو دەقەی فەرمووە ؟ چونكە هیچ كەسێكی خاوەن عەقڵی ئایینی هەڵەی وا گەورە ناكات لەبەر ئەوە لای هەموان ئاشكرایە كە حوكمو فەزڵی عومرە چەندە گەورەیە ، ئیدی پێویست ناكات من لێرەدا بەدرێژی بۆ جەنابتی ڕوون بكەمەوەو باسی عومرەت لەبۆ بكەم ، بۆیە گەر كەسێك بیەوێت باسی فەزڵو ئەحكامەكانی كردارێك بكات وە بەراوردی بكات بەكردارێكی دیكە لەخوداپەرستی دا دەبێت پشت بەچەندین بەڵگەی بەهێزو ڕاست ببەستێت وە هەمووشیان تەنها دەبێت لەقورئانو فەرموودە ڕاستەكانەوە سەرچاوەی گرتبێت ، لەبەر ئەوەی هەر حوكمێك بەپێی گرانیو قورسی خەیری زیاد دەكاتو فەزڵی هەیە بەسەر كارە چاكەكانی دیكەدا ، من تەنها یەك شت دەڵێم بە كاكە قانیع ئەویش ئەوەیە ئەوەندە پشت بە شتی پڕوچوچو بێ سەرچاوە نەبەستێت لەبۆ حەڵاڵكردنی حەرامەكانو دواتریش خۆی لێ بێئاگا بكات لەبەر ئەوەی وتەی زاناو ناعاریفو شاعیرەكانە ، چونكە تاكو ئایەتی خوداو فەرموودە ڕاستەكان وەستابن هەموو ئەوانە شتی پوچەڵن گەر پێچەوانەی بن.

٥_ قانع خورشید لەجێگەیەکی تردا شتی بێ ماناو ناڕێکی زۆری نوسیوە بەڵام من ئەم پارچەیەم بەکافی زانی تاکو بیخەمە بەردیدی خوێنەری ئازیز ، وە گەر حەزیشیانکرد بەتەواوی ببینن ئەوا لەپەراوێزەکەدا ئاماژەم بەهەموو لاپەڕەکان کردووە کە لێرەدا وەلامێکی کورتی دەدەمەوە ، کاکی ڕەشنوسکار نوسیویەتی " ئەوەی ئەو گروپە (مەبەست لێی ئەو زانا بەڕێزانەیە کە عیشقیان بەلاوە حەرامەو عیشقیان بەبەزاندنی سنوری خوداو یاسا شەرعی یەکان زانیوە ، وە عیشقیان بە کاری بزێوو بەدڕەوشتیو ئەنجامدانی نەزەری حەرام داناوە ، وە لەحوکمی عیشقدا بەڕوونی باسمان لێوە کردووە) بۆی دەچنو دەیانەوێت دونیایەکی خەیاڵی یەو تەنها لەوڵاتێکدا پیادە دەکرێت کەکیتاب حاکم بێتو دەققی کتێبەکان ئەزموون بکرێن ، ئەگەر نا خۆ لەکاتی حوکمڕانی پێغەمبەر (ﷺ) و خەلیفە ڕاشدینەکانیشدا ئەوی ئەمان دەیڵێن – لەدووریو تێکەڵ نەبوون– جێبەجێ نەکراوە ، چونکە قابیلی جێبەجێکردن نینو مەحاڵن ، وە تەنها کاری عالەمی خەیاڵن "[٣] .

بەڕێزانم خوشکە ئیماندارەکانم ، برا خۆشەویستەکانم ، ئایا گەر کەسێك لەوڵاتێکدا بژی کەکار بەکیتابو سوننە نەکرێت ئایا دەکرێت بەویستی خۆی

---

[٣] عیشق لەنێوان عەقڵو ئاییندا ، لا ٤٣ .

هـەموو تاوانێـك ئـەنجام بـدات بەبەهانـەی ئـەوەوە كـە بـەكیتابو سـوننە كارناكرێ ؟ مامۆسـتا قـانیع ، تـۆ بەمێشـكی خـۆت شـتەكان دەپێویت نـەك بەشـەریعەتی ئیسـلام ، چـونكە تێكـەڵاوی كـوڕو كـچ حەرامـە ، دڵـداری‌و عیشـقبازی حەرامـە ، نـەزەركردن حەرامـە ، پەیوەنـدی نادروسـت لەگـەڵ شەرەف‌و ناموسی موسوڵمانان حەرامە ، ئیدی بەكیتاب‌و سوننە كار بكرێـت یان نا ، وڵاتی ئیسلامی هەبێت یان نا ، حاكم موسوڵمان‌و دیندار بێت یـان نـا ، ئیدی بەسە چەواشەكاری ، بەڕاستی ئێوە وا لـەم كوردزمانـە تێگەیشـتوون كە كەسانێكی هەڵخەڵەفاوو گێلن‌و هیچ لەدونیا تێناگەن ! ! ! باسی هەرشتێك دەكرێـت ئێـوە یەكسـە سـەر هەڵـدەبڕن‌و دەڵـێن : حـاكم موسـوڵمان نیـە ، بـەكیتاب‌و سـوننە كارنـاكرێ ، حـاكم زاڵمـە ، حـاكم حـاكم ..... بەڕاسـتی وتەیـەكی زۆر ناشـیرینە كـەفێری بـوون‌و وەكـو تـوتی ئاسـا هـەر دووبـارەی دەكەنەوە ، ئەگینا ئەمە كەی پێوەرە بۆ بەحەلاڵ دانانی كاری بەدڕەوشتی‌و عیشق ؟! وە ئـەو بەحـەلاڵ دانانـەی تـۆو هاوبیرەكانـت كـە لەهـەموو بۆنـەو ئاهەنگەكانتاندا تێكەڵاوی یەكی ئێجگار زۆری كوڕان‌و كچان هەیە كە یەكێكـە لەبڵاوكردنەوەی فەسادو بەدڕەوشتی لەئەم وڵاتـەدا كـەی لـەكیتاب‌و سـونەدا هەیە ؟؟ ئایا گـەر حـاكمی موسـوڵمان هەبوایـە كـە كـاری بـەكیتاب‌و سـوننە بكردایە چۆن دەیهێشت ئێوە بەو شێوەیە پێ ڕابكێشن‌و بەویست‌و ئارەزووی

خۆتان چۆن دەتانەوێ ئاوەها ئیسلام لەگەڵ عـەقڵی خۆتانـدا بگـونجێنن ؟؟ بۆیە کاکی ڕەشنوسکار ئەم خاڵەش وەکو ئەوانی پێشوو نەتپێکا چونکە ئەم دینەی ئێمە لەهەندێ حوکمی کەمدا نەبێت تەماشای شوێنەکان دەکات جگـە لەوە لەهەموو شوێنێك حەرام هەر حەرامـەو کەسـێکیش هـەوڵی حـەڵاڵکردنی حەرامێك بدات ئەوا لەستەمکارانە خودا پەنامان بدات .

وە دواتـر تـۆ تانـە لەوتـەی زانایـان دەدەی‌و وتـەکانیان بـەوە وەسـف دەکەی کە ئەوان لەواقیعـدا نـاژین وەکـو جـەنابت ! بـەڵکو ئـەوان لەعالـەمی خـەیاڵی دا دەژیـن بۆیـە ئـەو فتوایـە دەدەن بـەوەی کـە عیشـق حەرامـە ، دیسانەوە ئەوەت بۆ ڕون دەکەمەوە کە ئەو عالەمەی تۆ پێی دەڵێی خـەیاڵی عالەمی ئیسلامی پاکەو کاریگەری هیچ حیزبێکی بەناو ئیسـلامی‌و دونیایـەکی عیلمانی‌و عەولەمەی لەسەر نەبووە ، ئەوان بۆ بەرژەوەندی حیـزب‌و کورسـی پارەو خەڵك کۆکردنەوەو ڕێکخراوو دونیا ویستی فەتوا نادەن ، بـەڵکو ئـەوان بۆ هەموو شتێك دەگەڕێنەوە بۆ کیتـاب‌و سـوننە ، وە گـەر جـەنابت وەڵامـت هەبوایە لەبۆ فـەتواکانیان ئـەوا ڕووبـەرێکی فراوانـی ڕەشنوسـەکەت تـەرخان بکردایـە بـۆ وەڵامدانـەوەیان گـەر ئـەوان پشـتیان ببەسـتایە بەفـەرموودەی زەعیف‌و لاواز وەکو جەنابت ، بەڵام بەداخەوە تۆو ئەوانـەی کـە تـۆ پشـتیان پێ دەبەستی لە تۆمەت‌و بوهتان‌و وتەی نابـەجێ زیـاتر نـاتوانن بـەوەڵامێکی

ئایین‌و زانستی وەڵامیان بدەنەوە ، چونکە سوپاس بۆ خودا دینە پاکەکەیان پـێ یـەو هێـزیش نیـە لـەڕووی شـەرعەوە بڵێـت ئێـوە هەڵـەن یـان پشـتتان بەبیرورِای هەڵە بەستووە ، وە ئـەوان ناچـن وەکـو جـەنابت عـەقڵ پەسـەند بکەن بەسەر ئاییندا وەکو ناوو ناوەڕۆکی ڕەشنوسەکەت بریتی یە لە (عیشـق لەنێوان عەقڵ‌و ئاییندا) بەڕاستی خۆت بۆخوێنەری خۆشەویست سەلماندووتە کە وتەکانت عەقڵێن پێش ئەوەی ئایینی بن ، دەنا بەهەموو پێوەرێك دەبوایە بتنوسیبایە (عیشق لەنێوان ئایین‌و عەقڵ)دا ، بەڵام بەداخـەوە مەبەسـتەکەت ئەوە بووە وا نوسیوتە ، دەنا ئەمن زۆرم حەز لێبوو بەوەی تـەنها وەڵامێکـی ئێجگار فراوانم بدایەیتەوە چ لەڕووی ڕێزمانی یەوە بێت یاخود لەڕووی واتایی یـەوە بێـت یـاخود لـەڕووی ئـایینی یـەوە بێـت سـەبارەت بەناونیشـانی ڕەشنوسەکەت ئاه چەندم پێخۆشبوو کـە بەتـەواوی پێداچوونەوەت بکردایـە لـەبۆ ئـەو ڕەشنوسـەو بریـا پـێش چـاپکردنەکە کەسـێکی زمانـەوان بەڕەشنوسەکەتدا بچووبایەتەوە چونکە دەزانی ئەو هەڵەیە لە هەڵەی هـەموو ناوەڕۆکەکە گەورەترە ؟؟.

٦_ هـەروەها کاکـە قـانیع بەداخـەوە دەبیـنین زۆربـەی ئـەو فەرمودانـەی کەهێناویەتیـەوە ضـعیفن یـاخود (موضـوع) هەڵبەسـتراون ، واتـە هیچیـان لەپلەی (صەحیح)و (حسن) دا نین ، واتە هیچیان وەرناگیرێن‌و پشتیان پـێ

نابەستریت ، ئیدی نازانم خۆی بەدوای هەق و ڕاستیەکاندا نەگەڕاوە؟ یاخود بەهەڵەدا چووە ؟ یان مەبەستی چاکە بووەو بەڵام نەیپێکاوە ؟ یاخود بەتەواوی بۆ ئەو کەسەی نەخوێندووەتەوە کەپێداچوونەوەی بەم کتێبەدا کردووە ؟ یاخود سەنەدی حەدیسەکەی بۆ بەیان نەکردووە ؟ یاخود ئەسڵەن صەحیح و ضەعیفی بەلاوە گرنگ نیە ، بەڵکو دیارە لای ئەو تەنها هێنانەوەی فەرموودەکە بێت و بەو شێوەیە خوێنەری فەقیرو بێئاگا چەواشە بکات ؟ ئیدی من بەتەواوی نازانم مەبەستی چیە ؟ چونکە تەنها نوسیویەتی ئیمامی ئەحمەد لە (المسند)ەکەیدا هێناویەتی ، بۆیە دەپرسم ئایا ئەو فەرموودە صەحیحە ؟ یان لاوازە ؟ یان چ پلەیەکی هەیە؟ چونکە ئەمانەتی عیلمی دەبێت بێ شاردنەوەو بێ غەشکردن بگەیەندرێتە خوێنەری بەڕێز بۆئەوەی بەتەواوی لەشتەکان بگات، بۆنمونە لەلاپەڕە (٥٢)ی کتێبی ناوبراودا بەڕێزی نوسیویەتی " پێغەمبەری خودا (ﷺ) هەروەك لە (المسند)ی پێشەوا ئەحمەد بە (مرفوع)ی هاتووە دەفەرموێ (حبك الشيء يعمي ويصم)[٤] .

واتە " خۆشەویستیت بۆشتێك کوێرو کەڕت دەکات".

---

[٤] هذا حديث ضعيف ، ضعفه الشيخ الألباني في سنن أبي داود برقم (٥١٣٠) ، وجاء في الضعيف الجامع برقم (٢٦٨٨) ، وجاء في السلسلة الضعيفة للشيخ العلامة الألباني برقم (١٨٦٨) .

بۆیە منیش دەڵێم : سەرەڕای ئەوەی کە ئەو حەدیسە ضعیفە بەڵام کاکە قانع بۆ گەیاندنی مەبەستو ئارەزووی خۆی چووە لەو ڕووەوە کۆمەڵێك دەقو نمونەو نمونەی شیعریو وتەی ئەم لاو ئەولای هێناوە وەکو بڵێی تەقویەی حەدیسەکە دەکات ، کاکە قانع تۆ دەبوایە ڕاستیەکەت لەخەڵکی نەشاردبایەتەوە چونکە لەو کتێبانەی کە تۆ سودت لێ بینیون وەکو سەرچاوە هەموو شەرحی حەدیسەکەیان کردووەو پلەی حەدیسەکەشیان باسکردووە ، ئیدی چۆن جەنابت لەم هەقەش دەتەوێت ڕابکەیتو خۆتی لێ بێئگا بکەیت؟! ، دەبوایە جەنابت هەوڵت بدایە وەکو نوسەر شتەکانت وەکو خۆی نەقڵ بکردایە ، چونکە بگەڕێرەوە بۆ تەخریجی ئەو فەرموودە بزانە چۆن هەمووی بەجوانی باسکراوە ، یاخود خۆت چاکی دەزانیت ، بەڵام بەلاتەوە وتەی ئەو زانایانە مەردوودەو کاریان پێناکەی ، چونکە گرنگ ئەوەیە ڕاستە عیشق کوێرو کرت دەکات ، ئیدی فەرموودە بێت یان نا وەکو خۆت وتەنی (بیشفرێت هەر بزنە) وایە براکەم ؟ تکایە پێش نوسینی هەر فەرموودەیەك بەجوانی تەخریجی بکەو دواتر بلاوی بکەرەوە .

٧_ دیسانەوە لەجێگایەکی دیکەدا لەلاپەڕە (٨٥_٨٧) قانع خورشید پشتی بەفەرموودەی هەڵبەستراو بەستووەو بەبێ بنەما دەستیکردووە بەشیکردنەوە ، ئاخر برای خۆم تۆ بنچینەی خانووەکەت دروست نەکردووە

ئیدی چۆن دێی دیوار دروست دەکەی ؟! نەك هەرئەوەندەش بەڵکو جەنابی بووە بەفەرمودەناسی سەردەمو وتەی زانایان بەلاوە دەنێتو عەقڵی خۆی دەکاتە پێوەر بۆشتەکان ،دیسانەوە هەر دەیڵێم وەکو پێشتر ئاماژەم پێکرد من ئەم خاڵەیان بەشتێکی سەیر نازانم چونکە گەر بڕوانینە ناونیشانی کتێبەکە دەبینین (عەقڵ)ی پێش (ئایین)خستووە ئیدی چۆن بەبەڵگەو وتەی زانایان ڕازی دەبێت تاوەکو لەگەڵ عەقڵی ئەودا نەگونجێت ؟! ، ئەویش ئەو فەرموودە هەڵبەستراوەیە کە دەڵێ ((من عشق فكتم وعف وصبر فمات فهو شهيد))[٥] .

واتە " هەر کەسێك عیشق بکات واتە عیشق بکات بەشێوەیەکی پەنهانیو بەشێوەیەکی پاكو لەسەریشی ئارام بگرێت گەر مرد ئەوا پلەی شەهیدی هەیە ".

---

[٥] هذا حديث موضوع (فەرموودەیەکی هەڵبەستراوە)، جاء في الضعيف الجامع برقمين (٥٦٩٧_٥٦٩٨) والسلسلة الضعيفة للشيخ العلامة الألباني برقم (٤٠٩) ، لەگەڵ ئەوەشدا ئەو نوسیویەتی (وصبر) بەڵام بەداخەوە لەهیچ سەرچاوەیەکدا ئەو وشەیەی لەگەڵدا نەبوو هەرچەندە خۆی فەرموودەیەکی هەڵبەستراوە ئیدی هەبێت یان نا ئەوا من دەیبەستمەوە بەقسەکەی کاکە قانیع ئیدی چی بۆزیاد دەکات یاخود کەمی دەکاتەوە بەس لەبەر ئەوەی کەشتەکە بەحەلاڵ دابنێ ، ئەو نەك هەر حەدیسی لاواز بەڵکو مەوزوعیشی وەکو بەڵگە بەکارهێناوە بەڕاستی جێگای سەرسوڕمانەو نازانم مەبەستی چیە؟ هەروەها سەرەڕای ئەوەیش ئەو حەدیسە تەنها بەو شێوەیە هاتووە (من عشق فكتم وعف فمات فهو شهيد) هەرچەندە هەڵبەستراویشە بەڵام ئەو بەوەندەوە نەوەستاوە بەڵکو (وصبر)ەشی بۆ زیادکردووە !!.

گـەر تەماشـاى پەراوێزەكـە بكـەن هـەموو بەشـێوەیەكى جـوان پلـەى فەرمووده‌كـەم خسـتۆتە ڕوو كـە فەرمووده‌یـەكى هەڵبەسـتراوه بـەدەمى پێغەمبـەرى خـوداوه (ﷺ) لەبنچینەدا هـیچ ڕاسـتى یـەكى تێدانیـە ، چـونكه مومكین نیه كەسێك شـوێنى ئـابڕوو ناموسـى خـەڵكى بكـەوێت و هـەموو دەم خەریكى نەزەركردن بێت بۆكەسێكى نامەحرەم كەچى ئاییني پیرۆزى ئیسلام پلەى شەهادەتى پـێ ببەخشـێ كـه گـەورەترین پلەیـە لـەدواى پێغەمبـەران و ڕاستگۆیان ، بەڵام كاكه قانع تەنها بـەوەوه نەوەسـتاوه بـەڵكو دواى ئـەوەى ڕاى چەند كەسێك وەردەگرێت دەربارەى لاوازى هەڵبەستراوى فەرمووده‌كه ، وه هەندێكیان پێیان وایه كه وتەى (عبدالله ى كوڕى عەباس)ه بـەلام بەهەڵـه دراوەتــه پــاڵ پێغەمبــەر (ﷺ) ، بــەلام كاكــه قــانع دەڵێــت پــێم وانیــه لەمەسەلەیەكى وەها هەستیار و گرنگ ئیبن و عەباس قسه بكات ، بۆیه دەڵێت : " ئەمەش ڕێك ئەو جۆره عیشقەیه كه بەدرێژى باسمـان لێـوەكردوو وتمـان ناتوانرێـت بـەخراپ نـاوزەد بكرێـت ! ، ئـەوه مـاوه بڵـێم مـەرجى سـەرەكى لـەخۆگرتن و داوێـن پاكیەكـەدا ئەوەیـه بۆخـوا بێـت ، ئەگـەر واش بـوو ئـەوه حەققه خاوەنەكەى بگا بەپلەى شەهید ، چونكه ئێش و ئازارى چـەند سـاڵەى ئاگرى عیشق لەئێشى چەند دەقیقـەى گـڕى سـوتان یـان ناڕەحـەتى خنكـان كەمتر نى یه ئەگەر هـاتوو ئـەوان بەشـەهید حیسـاب كـران لەبـەر ناڕەحـەتى

پێش گیان دەرچوونیان ئەوە عاشقیش بەو ئازارانەی دەگا بەو پلەیە ، ئەوەشمان لەبیر نەچێت بەمەرجی سەرەکی دەزانم بۆگەیشتنی عاشق بەم پلە بلّندە پێویستە عیشقەکەی نەویستەکیو ناچاری بێت نەك پێچەوانە "[٦].

لێرەدا گەر بەجوانی لەوتەکانی کاکە قانع وردبینەوە چەند خاڵێکمان دەست دەکەوێت ، ئەویش ئەوەیە کە :

أ_ بەکورتیو بەپوختی لای کاکە قانیع عیشق دروستەو ناکرێت بەتاوان لەقەڵەم بدرێت ! بەڕاستی ڕەخنەگرتنە لەشەرع چونکە بەعەقڵی کاکە قانیع مرۆڤ تەنها داوێن پاك بێتو لەبۆ خودا بێت ئیدی نەزەرکردنو دەمەتەقێو وەستان لەگەڵ کچێك کە نامەحرەمی تۆیەو پەیوەندی ناشەرعی هەموو ئەمانە بۆکوێ چوو کاکە قانیع ؟ خودای گەورە فەرموویەتی ﴿قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ﴾[٧] .

واتە " ئەی پێغەمبەر (ﷺ) بڵێ بەپیاوانی ئیماندار کە چاویان لەئاستی نامەحرەمدا دابخەن وە دامێنیشیان بپارێزن ".

[٦] عیشق لەنێوان عەقڵو ئاییندا ، لا٨٧.

[٧] سورة (النور) ٣٠.

هـەروەها خـودای گـەورە لەئایـەتێکی دوای ئـەوەدا دەفـەرموێت : ﴿وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ﴾[٨] .

واتە " ئەی پێغەمبەر(ﷺ) بڵێ بەئافرەتانی ئیماندار باچاوی خۆیان دابخـەن لەئاستی نامەحرەمداو داوێنی خۆشیان بپارێزن ".

پێغەمبـەری خـودا (ﷺ) دەفـەرموێت (لا يخلون رجل بامرأة إلا كان ثالثهما الشيطان)[٩] .

واتـە "هـەرگیز پیاوێـكو ئافرەتێـك پێكـەوە بەتـەنها نـابن ئـیللا شـەیتان سێهەمیانە ".

دوای ئەو دوو ئایەتەو ئەو فەرموودەیە ئایا کاکە قانیع تـۆ هـەر عیشـقت پـێ باشەو بەدروستی دەزانی ئەمە چی یە داوین پیسی ناکەن و لەبۆ خوداش ئـەو عیشقە دەکەن ؟ ئایا خودا وای پێ فەرموون ؟ ببورە خودای گەورە سەرەتا دەفەرموێت چاوتان دابخەن دواتر دەفەرموێت دامێنتان بپارێزن ، ئایا کەسی عاشق تەماشای مەعشوقەکەی ناکات؟ ببورە بـرا خۆشەویسـتەکەم بەڕاسـتی لەهەڵەیەکی زۆر گەورەدای خودا پەنامان بدات ئیدی چۆن سـەرەڕای هـەموو

---

[٨] سورة (النور) ٣١.

[٩] صحيح الجامع ، رقم (٢٥٤٦).وصحيح جامع الترمذي برقم (١١٧١) وغيره.

ئەو ئایـەتو فەرموودانـە کـە بەحـەرامی دادەنێن چۆن تـۆ پێداگری لەسـەر حەلاڵ بوونی دەکەی تەنها یەك ئایەتو یەك فەرموودەی صەحیحم بـۆ بهێنـە باشە ؟ بەڵام لەبری ئەوانە نەچـی وتـەی موشـریکێك یـان شـیعری شـاعیرێکم بەبەڵگە بۆبهێنیت چونکە لەشەرعدا ئەو شتانە جێگەی نابێتەوە.

ب_ هەروەها دەڵێت ئەگەر واش بوو ئەوە حەققە بگات بەپلەی شـەهید ؟؟!
ئایا مامۆستا قانع خوداو پێغەمبەرەکەی (ﷺ) حەق نـازانن تـۆ دەیزانیـت ؟؟
خودا پەنامان بدات ، چۆن بەشتێك دەڵێی حەقو خوداو پێغەمبەرەکەی (ﷺ)
بەحەقیان نەزانیوەو بەرامبەر بـەوەش بـەتاوانیان لەقەڵەمـداوە ؟! بەڕاسـتی وتەیەکی زۆر ناشیرینەو هەڵەیەکی زۆر گەورەیە.

ج_ هەروەها نوسیویەتی چونکە ئاگری چەند ساڵەی عیشـق لـەئاگری چـەند دەقیقەیەکی سوتانو یان ناڕەحەتی خنکان کەمتر نیە !!!!. برا ئازیزەکەم پێویستە ئەم پرسیارە لەشەرع بکەیت ، چـونکە تـۆ ئـەم وتانـە کـە دەڵێیـت بەڕاستی تانەیە بۆ خودی شەرع چونکە ئەو بەو ئاستەی نەگەیانـدووە ؟ ئـەو نەیگەیاندووە بەپلەی شەهادەت ، هـەر بـۆ وەڵامدانـەوەی جـەنابت بـەکورتی دەڵێم پێغەمبـەری خـودا (ﷺ) لەفەرموودەیەکدا باسـی ئـەو کەسانەمان بـۆ دەکات کە بەو شێوەیە گەر بمرن ئەوا پلەی شەهادەتیان پێ دەدرێت وەکـو

دەفەرموێت (الشهادة سبع سوى القتل في سبيل الله المقتول في سبيل الله شهيد والمطعون شهيد والغريق شهيد وصاحب ذات الجنب شهيد والمبطون شهيد وصاحب الحريق شهيد والذي يموت تحت الهدم شهيد والمرأة تموت بجمع شهيد)[١٠] .

واتە " حەوت جۆرە کەس شەهیدن جگە لە کوشتن لەپێناوی خودا ، کەسێك کە لەپێناوی خوادا بکوژرێت شەهیدە ، کەسێك بەتاعون بمرێت ، کەسێك لەئاودا بخنکێت ، ئەو کەسەی کە دومەڵ لەتەنیشتی یەوە دەردەچێت و بەو هۆیەوە دەمرێت ، وە کەسێکیش بەئێش و ئازاری سکەوە بمرێت ، ئەوەش کە بسوتێت ، ئەوەش کە لەژێر داڕوخاندا بمرێت،ئەو ئافرەتەش کە بەمندالبوونەوە بمرێت شەهیدە".

ئایا برا ئازیزەکەم بۆچی پێغەمبەری خودا باسی کەسی عاشقی نەکردووە ؟ یاخود کەباسیشی کردووە بۆچی هاوەڵان نەیانگێڕاوەتەوە ؟ یاخود بۆچی هیچ لەفەرموودەناسەکان باسی عیشقیان نەکردووەو بڵێن کەسی عاشق پلەی شەهادەتی هەیە ؟ یاخود هەیە بەڵام تەنها تۆ بیستووتە غەیری تۆ کەس پەی بەشتی وا نەبردووە ؟!! هەموو ئەمانەپرسیار گەلێکن بەڕاستی

---

(١٠) صحيح الجامع ، رقم (٣٧٣٩).

پێویستیان بەوەلاَمگەلێكی وەها هەیە كە پشت بەقورئان‌و سوننەت ببەستن نەك بەمێشكی سەردەمیانەو تۆ .

د_ لەسەرەتای نوسینەكەدا نوسیویەتی لەمەسەلەیەكی وەها هەستیاردا ناكرێت ئیبنو عەباس قسەی تیادا بكات ، ئەی كاكە قانع كەسێكی وەكو ئیبنو عەباس كەوا یەكێكە لە هەرە شارەزاكانی ئەم ئوممەتەو یەكێكە لەصەحابە هەرە بەڕێزو زیرەك‌و چاكەكان بۆی نەبێت لەوەها مەسەلەیەكدا قسەبكات ئیدی جەنابت لەكوێی ئەو پلەیەدای كە قسەی تێدا دەكەیت‌و بەئارەزووی خۆت فەرموودەكە دەهێنیت‌و دەیبەی بێ ئەوەی كەس ئیجازەی زانایەتی پێت بەخشیبێت لەزانستی فەرموودەناسی دا ، وە گەر مۆڵەتێكی لەو جۆرەشت هەبێت (هەرچەندە شتی وات نیەو لەو مەسەلەیەدا ئەسڵەن شارەزاییت نیە) ئەوا دیسانەوە هەربۆت نیە لەو مەسەلەیەدا بیروباوەڕی خۆتت هەبێت قسەی تێدا بكەی ، بۆیە پێم خۆشە هەر ئەوەندە لەسەر ئەم خاڵە بنوسم تاكو زیاتر سەری خوێنەر نەئێشێنم بەنوسینەكانی تۆو وەلاَمەكانی من .

٨_ هەروەها كاكە قانع وەكو خۆی لەكتێبەكەیدا ئاماژەی بۆ ئەوە كردووە كۆمەڵێك هەن بەهەموو شێوەیەك عیشقیان لا قەدەغەیەو بەحەرامی

دادەنێن[١١] وە کۆمەڵێکی دیکە هەن عیشقیان بەپیرۆزو عیبادەت لەقەڵەم داوەو گەڕاندوویانەتەوە بۆ یاسا شەرعی یەکان [١٢] ، وە لەنێوانی ئەم دوو کۆمەڵەیەدا کۆمەڵێکی دیکە هەن دەڵێن : عیشقی دروستو عیشقی نادروستیش هەیە ، عیشقی دروست مرۆڤ پاداشت دەدرێتەوە لەسەری و گەر بەو شێوەیەش مرد ئەوا بەشەهید لەقەڵەم دەدرێت! ، بەلاَم عیشقی نادروست مرۆڤ پێی تاوان بار دەبێت[١٣]. بەلاَم سەیر لەوەدایە کە بەڕێز مامۆستا قانیع هەر لەسەرەتای کتێبەکەیەوە تاکو کۆتایی هەر بەباشی باسی عیشقو کەسی عاشق دەکات دەڵێت نابێ سزا بدرێ بەڵکو دەبێ پاداشت

---

[١١] ئەو کۆمەڵەی بەشی هەرە زۆرینەی زانایانی ئەهلی سوننەتو جەماعەتەو هەموو بەلگەکانیان لەقورئانو سوننەتەوە سەرچاوەی گرتووەو بەتوندیش وەلاَمی کۆمەڵەی دووەمو سێهەم دەدەنەوەو بەبەزاندنی سنووری شەرعیان لەقەڵەم دەدەن. (هیوا زیرەك).

[١٢] ئەم کۆمەڵەیەش بیروباوەڕێکی سۆفیگەرایەتییان هەیەو وە هەندێکیشیان چاولێکەری ڕەوافیزە دەکەن ، هەموو ئاکارو کردارەکانی پێشینانیان بەشەرع دادەنێنو لاساییکردنەوەشیان بەواجبو خواپەرستی دەزانن ، سەرەڕای هەموو ئەمانەش پشت دەبەستن بەکۆمەڵێك شیعرو بەسەرهاتو چیرۆكو ئەفسانەی بێ بنچینەو بێ ماناو پڕو چوچ ، (هیوا زیرەك).

[١٣] ئەمیش بیروڕاکەی کاکە قانیعو کۆمەڵێکی دیکەی هاوبیری ئەون ، بەلاَم دەپرسین جگە لەو دوو فەرموودەیە کە یەکێکیان لاوازەو ئەوی دیکەیان لەو خراپترە کە هەڵبەستراوە چ بەلگەیەکتان بەدەستەوەیە ؟ ئایا ئەو شیعرانەو ئەو وتە نابەجێیانەو ئەو بەسەرهاتەی کە لەزانکۆ تووشت بووە لەگەڵ ڕەفیقەکانتاو ئەو جیاوازیو ئەو ڕاپرسییەی (م.هێمن بابان ڕەحیم) ئایا ئەوانە دەکرێنە بەلگە لەسەر حەلاَڵێتی ئەو لایەنە باشانەی کەتۆو هاوبیرەکانت وەسفیان دەکەن ؟ بێگومان هەموو ئەمانە پێویست دەکات لە دوو توێی کتێبێکی گەورەدا وەلاَم بدرێتەوە .

بكرێتو بگاتە پلەی شەهیدی !! بەلاَم گەر بڕوانینە ئەو خالاَنەی كە ئەو بەنیشانەكانی عاشقی وەسف كردووە دەبینین (٢٣) خاڵی نوسیوە سوێند بەخودا لەو بیستو سێ دانەیەدا تەنها خاڵێكیشی لەگەڵ ئیسلامو شەرعەكەیدا ناگونجێو بەتاوان دەژمێردرێت ، بەلاَم دیسانەوە وەكو پیشەی هەمیشەیی ئەو بەڕێزە بۆ هەر خاڵێك لەو خالاَنە شیعری شاعیرێك یان بەسەرهاتی نێو ژیانی بەشە ناوخۆیی خۆی یان وتەی بێ بنچینەو وتەی بێ بنەمای هێناوەتەوە ، بۆ ئەوەی زیاد لەسەر نەڕۆین بۆیە نەمتوانی هەر (٢٣) خاڵەكە یەك بەیەك بنووسمو وەلاَمیان بدەمەوە ، بەلاَم تەماشامكرد زۆر زۆرە ، ئەو تەنها ئەو بەشە (٣٠) لاپەڕەی ڕێكی بۆ تەرخانكردووە واتە لە لاپەڕە (١١١_١٤١)ی تەرخانكردووە ، بۆیە هەر ئەوەندە دەڵێم بۆكەسی خوێنەر بریا هەموو كەسێك تەماشای خاڵەكانی دەكردو بەڵگەكانیشی دەخوێندەوە ، كە لێرەدا بەكورتی سەردێڕی هەندێكیان دەنوسم بەپشتیوانی خودا ، ئەوانیش :

أ _ مرۆڤی عاشق بەچاوی دەردەكەوێت كە عاشقە ، بەتایبەت نزیك كەوتنەوەی لەمەعشوقەكەی ، عاشق بەردەوام چاوەكانی دەبڕێتە مەعشوقەكەیو جێگای مەعشوقەكەی.

ب_ ئەگـەر مـرۆڤ لەقسـەکانی عاشـق وردبێتـەوە ، دەبـینیٚ بـەزۆری باسـی مەعشوقەکەیو هەڵسو کەوتی خۆشەویستەکەی بەسەر زماندا زاڵە ، وە پێی بکرێت لەباسی پەیوەند بە ئەو زاتر باسی هیچ ناکات.

ت_ عاشق بەبەردەوامی حەز لەنزیکی مەعشـوقەکەی دەکـاتو هـەوڵ دەدات بەرەو ئەو شوێنە بڕوات کە مەعشوقەکەی لیٚ یە.

پ_ لەنیشـانەکانی عیشـق ئەوەیـە کـە بـەردەوام حـەز لـەگوێگرتن لەقسـەی مەعشوق بکەیتو بەهەموو بیرو هۆش بۆ وتەکانی گویٚ شل بکەیت.

ج_ عاشق گوێڕایەڵیکردنی مەعشـوقی ئەوەنـدە لا خـۆش دەبێـت کـە ئەگـەر گرانترین کاری بۆ ئەنجام بدات وادەزانێت هیچی نەکردووە.

ح_ یـەکێکی تـر لەنیشـانەکانی عاشـق حەزکردنـە لەتـەنهاییو بـیٚ دەنگـی ، زۆرجـار دەبـینی کەسـی عاشـقو ئەوینـدار بەتـەنها لەژوورێکـدا دانیشـتووەو ئـاوازێکی هـێمنی دڵـڕفێنی خسـتۆتە سـەرو نغـرۆ بـووە لـەدونیای خـەیاڵو ئەندێشەدا.

خ_ گریان یەکێکی ترە لەنیشانە هەرە دیارەکانی کەسی عاشق.

د_ یەکێکی تر لەنیشانەکانی کەسی عاشق ئەوەیە قسەی پەرت و بڵاو زۆر دەکات و قسەکانی پەیوەندییان بەیەکترەوە نیە.

ر_ شێتی یان نیوچە شێتی نیشانەیەکی تری عاشقانە.

ز_ نیشانەیەکی تری خۆشەویستی ئەوەیە کەمرۆڤ بەبێ خۆشەویستەکەی چێژ لەهیچ وەرناگرێت و هەموو ژیانی لێ تاڵ دەبێت.

س_ لەشی لاوازو ڕەنگی زەردو ئەندامی سست نیشانەی ئەویندارە.

ش_ شەونخونی خەسڵەتێکی تری عاشقانە.

ع_ عاشق بەسەردان و بینین و قسەکردن و ڕاوەستان لەگەڵ خۆشەویستەکەیدا خەم و خەفەت و پەژارەی نامێنێ و بەدابڕان لێی پەژارەو ئازارەکانی دەگەڕێنەوە جێی خۆیان.

غ_ بەدگومانی سیفەتێکی تری ئەڤیندارانە .

ف_ غیرەکردن دیارترین نیشانەی خۆشەوییستی و ئەڤینە.

من تەنها سەرە دێڕی ئەم (١٥) خاڵەم نوسیوە ئەگینا خۆی زۆر زۆر شیکردنەوەی لەسەر ئەم وتە بێ بنەمایانە کردووە ، لەڕاستیدا خۆی وەکو وتم (٢٣) خاڵە ، بۆیە دیسانەوە دەپرسم ئایا ئەو خاڵانەی کە خستمە ڕوو

ئایا کام خاڵی دروستەو بەڵگەی شەرعی لەسەرە؟ یاخود ئایا ئەو خالآنەی کاکە قانیع کەخستمە ڕوو سەد دەر سەد پێچەوانەی کاری ئیماندارو وابەستە نی یە ؟ ئایا ئەو خالآنە لەکەسێکدا هەیە کە پێی بووترێت شەهید ؟ ئایا ئایا ئایا ......هتد. وەلآمەکەی دادەنێم بۆ کاکە قانیع بۆ ئەو براو خوشکە ئیماندارانە بۆئەوەی بەدوای هەقو ڕاستیدا بگەڕێنو ئیکتیفا نەکەن بەکتێبی عەقلآنیو دوور لەبنەمای شەرعی ، خودای گەورە منو قانعو ئێوەش لەتاوانی عیشقو بەدڕەوشتی بەدوور بگرێت .

٩_ لەجێگایەکی دیکەدا قانع خورشید شتێکی زۆر هەڵەی نوسیوە ، بەلآم سەرم لەوە زۆر سوڕ دەمێنێت کە ئەو کەسەی کەپێداچوونەوەی بۆکردووە چۆن شتی وای بەسەردا تێپەڕیوەو دەنگی نەکردووە ؟ یاخود چۆن شتی وای پێ قبوڵە ؟ بۆیە من دەڵێم لەوانەیە ڕەشنوسکار هەموو ڕەشنوسەکەی بۆ نەخوێندبێتەوەو بەڵکو چەند بەشێکی کەم کە خۆی ویستی لەسەر بێت بۆئەو کەسەی خوێندبێتەوە کەپێداچوونەوەی بە ڕەشنوسەکەدا کردووە ، واللە أعلم ، یاخود چۆن ئەو نوسەرە شتی وا دەڵێت ؟ یاخود یاخود ....هتد.

بەڕاستی کاتێك خوێندمەوە زۆر سەرم سوڕما بەو وتە ناشیرینە ، جگە لەوەی ئەو نوسەرە شتە پێشووەکانیم لەبیرکرد بەلآم بەڕاستی ئەم هەڵە

گەورەیە نابێت بەسەر هیچ کەسێکدا تێبپەڕێت و لێی بێدەنگ بێت ، بۆیە قانع خورشید نوسیویەتی " ئەگەر هاتوو نەکرا پەیوەندیو خۆشەویستی نێوان عاشقو مەعشوق بەتاجی زێڕینی زەواج جوان بکەینو هەموو هەوڵێك لەم پێناوەدا بێ سوود بوو بۆنمونە مەعشوق ئافرەتێکی خاوەن مێرد بوو ، یان کەسێك بوو کە بەپێی شەرع مارەی نەدەهات لەعاشقو بە (محرم) دادەنرا ، یان باوكو کەسوکاری کچە یان کوڕە بەرهەڵستکاربوون لەبەیەك گەیشتنی ئەم دوو ئەویندارە ، ئیتر بەهۆیەکی عەقلّی بێت یان هەر لەبەر کەللە ڕەقیو کەم عەقلّی ، هەروەها نەیدەتوانی ژن بهێنێو دلّی نەدەچووە سەر کەسی تر ئەوە ئەو کات باشترین چارەسەر بۆئاسوودەکردنی عاشقو لەیادبردنی مەعشوقە "[14] .

شیکردنەوەی وتەکەی قانع خورشید گەر مەبەستی ئەوە بێت یان نا ، هەر ئەوە دەگرێتەوە کە گەر کەسێکی عاشق نەیتوانی بەمەعشوقەکەی بگاتو نەیتوانی پرۆسەی هاوسەرگیری لەگەڵدا ببەستێت بەهۆی ئەوەی کە ، کەسی مەعشوق شوی کردبێت بەکەسێکی دیکەو حاڵی حازر لەماڵی مێردەکەی خۆیدابێت .

---

(١٤) عیشق لەنێوان عەقلّوئاییندا ، لا ١٨٢ .

منیش دەڵێم : کاکە قانیع ئەو خۆشەویستە پاکەی کە تۆ بانگەشەی بۆ دەکەی ئایا دروستە لەگەڵ ژندا بکرێت؟ چونکە تۆ تەنها بەکچەوە نەوەستاوی وەکو لەسەرەتادا ئاماژەت پێکردووەو بەدرێژی باست لێوە کردووە ، بەڵکو ئێستا بۆمان دەرکەوت بەم وتەیەی جەنابت کەوا ئاساییە کەسێك عیشق لەگەڵ کەسێکی دیکەدا بکات بەلاَم لێرەدا مەبەستت ئەوەیە کە کەسی مەعشوق ئێستا خاوەن مێردەو لەوانەشە منداڵیشی بوبێت ؟ ئایا بە چ مەنتیقێك تۆ ئەم قسە بێ مانایە دەکەیت ؟ ئایا ئەوە ئەوپەڕی بێ ئەخلاقی‌و داوێن پیسی نیە کەکەسێك عیشقبازی لەگەڵ ژندا بکات ؟ ئەوە عیشقە پاکەکەیە کەجەنابت دەڵێی شایەنی پلەی شەهادەتە؟ برام لەخوداترسان بکە مەنهەجی ژیانت ، لەخودا ترسان بکە پەیڕەوێك بۆ هەموو نوسینەکانت چونکە تۆ هەر بەوەوە نەوەستاوی کە کەسی عاشق دەکرێت لەگەڵ کچێکدا عیشق بکات‌و دڵی لێی بچێت ، بەلاَم ئەی پێم ناڵێی ئەم وتەیەت یانی چی‌و چیش دەگرێتەوەو مەبەستت لێی چی یە؟

دواتر جەنابی کاکە قانیع دەڵێ " <u>گەر کەسی مەعشوق کەسێك بەپێی شەرع مارەی نەدەهات واتە (محرم) بوو</u>" .

برا ئازیزەکەم نەدەکرا ئەم وتەیەت شی بکردایەتەوە؟ بۆیە منیش دەڵێم : بێ زەحمەت کاکە قانیع سەرەتا ئەوەمان زانی کە بەڕای تۆو هاوبیرانت عیشق دروستە ، دواتر لەچوارچێوەی نوسینەکەتدا بۆمان دەرکەوت بەلاتەوە ئاساییە کە کەسێك لەگەڵ ئافرەتێکدا عیشقبازی بکات کەخاوەن مێردبێت ، بەلاّم ئەوە کام ئەدەب و کام ڕەوشتە کە کەسێك عیشقبازی لەگەڵ کەسی مەحرەمدا بکات ، ئایا جەنابت تائێستا دەزانیت کەسی مەحرەم کێ دەگرێتەوە ؟ یاخود ئەوەندە خەریکی نوسینی شتی بێ بنەمای ناتوانی ساتێك چاو بەوتەکانتدا بخشێنیت و بەجوانی لێی تێبگەی ، کەسی مەحرەم بریتی یە لە (دایك ، خوشك ، پور ، نەنك ، کچی خوشك ، کچی برا ، خوشك و دایکی شیری .....هتد) هەموو ئەمانە بریتین لەکەسی مەحرەم ، بۆیە دەپرسم لەکاکە قانیع ، ئایا دروستە لەگەڵ ئەمانەدا پەیوەندی عیشقبازی هەبێت ؟ یان کاکە قانیع نەتزانیوە بلێی چی و نەتپێکاوە ؟ ئەگینا ئەو وتەیە زۆر بێ ماناو شتێکی زۆر ناشیرینە ، چونکە سەیر لەوەدایە تۆ وتەیەك دەدرکێنیت بەلاّم هیچ بیر لەماناکەی ناکەیتەوە ، بەڵکو تەنها دەتزانی شت بنوسی بەبێ ئەوەی بگەڕێیتەوە بۆمانای شتەکە ، ئەگینا شتی وا مەحاڵە لەسەر لاپەڕە ئایینی و غەیرە ئایینیش بنوسرێت ، ئەم شتەی کەتۆ بانگەشەی بۆ دەکەی مەحاڵە لەکۆمەڵگەیەکی ئەورووپی و ئەمریکی دا هەبێت

، چونکە ئەو شتە ئەوپەڕی بەدڕەوشتی یە ، بەڵام هیوادارم مەبەستت ئەوە نەبێت‌و تەنها هەڵەیەکی مانایی‌و حەرفی بێت کەتۆ ئاماژەت پێکردووە ، وە گەرنا من خوێنەری بەڕێزو ئازیزو مامۆستایانی ئایینی‌و زمانەوانەکان دەکەم بەداوەر بەسەر نوسینەکەتەوە بۆئەوەی هەموویت بەجوانی بۆ شی بکەنەوە بەهیوای ئەوەی تۆش جارێکی کە لەنوسینەکانتدا بەهەڵەدا نەچیت‌و کاتێکیش شتێکت نوسی هەوڵ بدەی بەجوانی پێیدا بچیتەوەو کەسێکیش پێداچوونەوەی بۆنوسینەکانت کرد بەئامانەتەوە هەرهەمووی بەجوانی بخوێنێتەوە نەوەکو هەڵەیەکی گەورەی لەو جۆرەی بەسەردا تێبپەڕێت‌و ئەو ئاگای لێ نەبێت یاخود ئاگای لێ بێت‌و خۆی لەمەسەلەکە بشارێتەوە ، بۆیە داوام لەخودای گەورەیە سەرەتا منو دواتر تۆو دوای ئەوەش خوێنەری ئازیز لەخراپەو هەڵەی زمان‌و دڵ‌و چاو بپارێزێت‌و نەکەوینە داوی شەیتانەوەو نەبینە بانگخوازی شەیتان لەبۆ کاری بەدڕەوشتی‌و حەڵاڵکردنی حەرامەکان.إنه ولي ذلك والقادر عليه.

١٠_ سەرەڕای ئەوەی کە ئەو فەرموودەی پێشوو کە ئاماژەمان پێدا بەوەی کە فەرموودەی هەڵبەستراوە بەدەمی پێغەمبەری خوداوە (ﷺ) لەبنچینەدا زۆر بێ بنەمایەو هەروەها درۆیەکی گەورەیە بەدەمی پێغەمبەری خوداوە(ﷺ) ، بەڵام کاکە قانیع بەوەوە نەوەستاوە بەڵکو لە لاپەڕە (٢٢١)

تاكو لاپەڕە (٢٢٦) بەس خەریكی شیكردنەوەی ئەو فەرموودە هەڵبەستراوە بووە (من عشق ......) ، دیسانەوە زۆر بەلامەوە سەیرە لەهیچ كام ئەو لاپەڕانەدا نەهاتووە بۆپشتگیری قسەكانیو پشتگیری فەرموودەكەش ئایەتو فەرموودە بهێنێت جگە لەوەی چووە چەندین شیعری شاعیرانی هێناوە ، بەڕاستی من دەپرسم ، ئایا دەكرێت شیعری شاعیران بكرێتە بەڵگە بۆحەلاڵو حەرامێتی ؟ .یاخود كاكە قانیع چووە وشەی (كتمان)ی بەشێوەیەكی گشتی شیكردۆتەوەو شان بەشانی ئەوەش هەوڵی داوە چ لەسوودی وتەكانیدا دەبینرێت ئەمیش داویەتیە پاڵی عیشقو ڕاستەوخۆ بۆئەوەی زیاتر وتەكانی بەبەڵگەی عەقلی نەك ئایینی بسەلمێنێت یەكسەر شیعری شاعیرێكی هێناوەتەوەو شێكردۆتەوە .

برا ئازیزەكانم ، خوشكە ئیماندارەكانم ئەم بەشە كە بڕیاربوو تایبەت بكرێت بەگفتوگۆیەك لەگڵ (قانع خورشید) دا كە نوسەری ڕەشنوسی (عیشق لەنێوان عەقڵو ئاییندا)یە ،لێرەدا كۆتایی پێ دێنم بەهیوای ئەوەی خودای گەورە لەهەڵەو كەمو كورتیەكانی منو قانع خورشید ببورێت ، وە خوێنەری بەڕێزیش شادومان كات بەخوێندنەوەی ئەو كتێبو بڵاوكراوانەی كە پشت بەبەڵگەی قورئانو فەرموودە صەحیحەكان دەبەستن ، بەڕاستی زۆر حەزم نەكرد درێژە بەوەڵامەكانم بدەم وە سەرەڕای ئەوەش هەموو وەڵامەكان

سوپاس بۆخودا بەو نیەتەوە نوسیومە کە هەڵەکانی ئەو ڕەشنوسکارە چاك بکەم‌و هیواداریشم ئەو بەڕێزە بەنوسینەکانیدا بچێتەوەو کاتێکیش شتێك دەنوسێت هەوڵ بدات بەجوانی پێیدا بچێتەوە چونکە هەموو کەس شایەنی هەڵەیە ، جا گرنگ ئەوەیە کەسی هەڵەکەر بەخۆیدا بچێتەوەو بەزوویی هەڵەکانی چارەسەر بکات بۆئەوەی بەهۆی هەڵەی ئەوەوە کەسی دیکەش تووش نەبێت.

دوا وتە :

زۆر سوپاسی خودای تاكو تەنها دەكەم بەوەی مۆڵەتی دامو تەمەنی درێژكردمو لاشەساغی كردم تاوەكو توانیم لەو ماوەیەدا ئەم نامیلكە بچووكە ، هەرچەندە شتێكی وانیە ، بخەمە بەردیدەی خوێنەرانی كورد زمانو نەوە تازە پێگەیشتوانی ئەم نیشتیمانە شیرینە ، بەو هیوایەی توانیبێتم شتێك بەشتێك بكەم بۆئەوەی گەنجەكانمان ، جا چ كوڕ بێت یاخود كچ شەیدای بكەم بەحوكمە شەرعی یەكان سەبارەت بەمەسەلەیەكی گرنگ كە ئەمڕۆ لەگۆڕەپانی ولاّتانی ئیسلامی بەگشتیو كوردستانی خۆشمان بەتایبەتی بوونی هەیەو قورساییەكی گەورەشی دروستكردووە لەسەر ئاستی پەروەردەو ڕەوشتی كۆمەڵگای ئیسلامی ، وە تاكە مەبەست بەپشتیوانی خودا ئەوەیە لەم ڕۆژگارە پڕ مەترسیدارە جا چ شبوهات بێت یاخود شەهەوات ڕاستەوخۆ مێشكی لاوانمان داگیردەكاتو بەو شێوەیەش هەنگاوێك لەشەرعە پاكەكەی ئیسلامو لەڕاستە شەقامەكەی ئیسلام بەدووری دەگرێتو هەوڵی ڕێگا ونكردنی دەدات ، بەو مەبەستەش دەبێت وا لە لاوانی ئازیز بكەین شوێنی كارە بزێوەكانی شەیتان نەكەوێت بۆئەوەی بەهەشتی پانو بەرین ببێتە ئارامگاو نشینگەی دواڕۆژی ، وە لاوانی ئازیزیش خۆشەویستی ئافرەتێكی

نامەحرەم وایان لیَ نەکات لەخۆشەویستی و زیکرو یادی خودا غافلَ ببن ، چونکە دوو شتی پێچەوانەوە دژ بەیەکتر لەدلَێکدا کۆنابنەوە.

هەروەها خوشکە ئیماندارەکانم ، برا بەڕێزەکانم گەورەترین هۆیەك کە کاریگەری هەبێت بۆ سەر لاوان و تووشی تاوانی عیشقیان بکات ، لەم ڕۆژەدا بریتی یە لە (تەلەفزیۆن و مۆبایل) بەڕاستی زیانی هەریەکێکیان تەماشا بکەین دەبینین لەوی دیکەیان خراپترەو زیاترە ، چونکە تەلەفزیۆن ڕۆژانە سەدەها گۆرانی و چەندین فیلم و درامای ڕۆمانسی یەت پێشکەش دەکات و دەیەها کچی شۆخ و شەنگ و ڕازاوە دەخاتە سەر شاشەو بەرنامە پێشکەش دەکات ، گومانی تێدانیە لێرەدا من ڕووی دەمم دەکەمە هەموو کەنالَە کوردی یەکان بەئیسلامی و عیلمانی یەوە ، چونکە کچی سەر ڕووت لەهەردووکیاندا دەبینرێت ، دراماو فلیمە ڕۆمانسی یەکان هەردووکیان پێشکەشی دەکەن ، کچی شۆخ و شەنگ هەردووکیان دەیخەنە سەر شاشەو بەرنامە پێشکەش دەکەن ئیدی هیچ جیاوازی یەك نیە لەنەزەرداو وەکو یەك تاوانیان هەیە ، وەکو باسیشمانکرد سەرەتای هەر عاشق بوونێك لەنەزەرەوە دەست پیَ دەکات و دواتر پلە بەپلە تاوانەکان بەرزدەبنەوە تاکو دەگاتە زیناو داوێن پیسی ، جگە لەهەموو ئەمانەش من بەپێویستم زانی ئەو نوسینە لەسەر کتێبی (عیشق لەنێوان عەقلَ و ئایینـدا)ی بەڕێز (قانع خورشید)بنوسم جگە

لەوەش خوانەخواستە من هیچ تەشهیرێك بەو برا ئازیزە ناكەم هەرچەندە لەنزیكەوە یەكتریش ناناسین بەلاَم تكام لەو برایە ئەوەیە تەنها شتی جوان‌و بەبەلگە بخاتە ڕوو خودای گەورەش لەتاوان‌و هەڵەكانی من‌و ئەویش ببورێت.

لەكۆتایی دا داوام لەپەروەردگاری مەزن‌و خاوەن گەردوون ئەوەیە سەرەتا من‌و دواتر ئێوەی بەڕێزیش لەو تاوانە بەدووربگرێت‌و ڕەوشت‌و ئاكاری موسوڵمانەمان بەنسیب بكات‌و دوورمان بخاتەوە لەهەموو شتێك كە ئەو پێی ناڕازی یە ، وە ئەم نامیلكەیەش هەرچی تەواوی یەكی تێدا هەبوو گومانی تێدا نیە ئەوە فەزلّی خودایە بەسەرمەوەو لەڕۆژی دواییدا موحاسەبەی لەسەر دەكرێم‌و هەر كەم‌و كورپییەكیشی تێدابوو ئەوا نەفسی خۆمە كە بەهەڵەمدا دەبات‌و گومانی تێدا نی یە لەدواڕۆژدا لەسەری سزا دەدرێم ، هەربۆیە ئیمامی عەلی (رضي الله عنه) كاتێك دەپاڕایەوە لەخودای گەورە دەیفەرموو " ئەی پەروەردگار خراپەكانی من هیچ كات زیانت پێ ناگەیەنێت ، وە ڕەحمەت‌و میهرەبانیت بۆمن هیچ كات لەتۆ كەم ناكاتەوە ، بۆیە ئەی پەروەردگار لێم خۆش بە لەوەی زیانت پێناگەیەنێت‌و پێم ببەخشە لەو شتەی لەتۆ كەم ناكەتەوە ". وە ئێوەی بەڕێزیش ڕەزیلی مەكەن لەدوعای خێر بۆمان‌و بۆ هەموو ئیمانداڕێكی دیكەش .

وأخر دعوانا أن الحمدلله رب العالمين

والصلاة والسلام على نبينا محمد وعلى أله وصحبه وسلم أجمعين

بەپشتيوانى خودا ئەم ناميلكەيەش كۆتايى پێهات

نـــــوسيـــــنى

هيـــــوا محـــمد مجيـــد (هيوا زيرەك)

كەلار _ يەك شەممە / ٢_٢_١٤٣٢ى كۆچى

٩_١_٢٠١١ زايينى